

Sanna Hannus ja Annukka Meriruoko

VANHEMPIEN AKATEMIA® VANHEMMUUDEN VARHAISEEN TUKEEN VASTAAMASSA

Kyselytutkimus vanhempien kokemasta vanhemmuuden tuesta Vanhempien Akatemian palveluissa

VANHEMPIEN AKATEMIA® VANHEMMUUDEN VARHAISEEN TUKEEN VAS- TAAMASSA

Kyselytutkimus vanhempien kokemasta vanhemmuuden tuesta Vanhempien Akatemian palveluissa

Sanna Hannus ja Annukka Meriruoko
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Sanna Hannus ja Annukka Meriruoko

Opinnäytetyön nimi: Vanhempien Akatemia vanhemmuuden varhaiseen tukeen vastaamassa. Kyselytutkimus vanhempien kokemasta vanhemmuuden tuesta Vanhempien Akatemian palveluissa

Työn ohjaajat: Pirjo-Riitta Ylikauma, Aira Vähärautio ja Hannele Ollikainen

Työn valmistusluku- ja -vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä: 65 + liitteet 6

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla, mitä tukea Vanhempien Akatemian ® palveluita käyttäneet vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa. Tavoitteena on selvittää, vastasiko Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vanhempien tarpeisiin. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Nuorten Ystävien ylläpitämä Vanhempien Akatemia, joka tarjoaa Oulussa maksutonta tukea lasten kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvissä pulmatilanteissa. Keskityimme tietoperustassamme vanhemmuuden varhaiseen tukeen, matalan kynnyksen palveluihin, ekokulttuuriseen teoriaan sekä teoriaan riittävän hyvästä vanhemmuudesta.

Tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena Webropol-ohjelmiston avulla Vanhempien Akatemian palveluja käyttäneille vanhemmille. Kerätty aineisto sisälsi sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tietoa. Suurin osa vastaajista koki saaneensa sekä monipuolisesti tukea vanhemmuuteensa että omiin tarpeisiinsa vastaavaa tukea. Vastaajat kokivat oppineensa konkreettisia taitoja, oman käytöksensä säätelyä sekä rajojen asettamista. He kokivat myös saaneensa tukea arjen rutiinien muodostamiseen ja arjessa jaksamiseen.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että Vanhempien Akatemian palvelut auttavat vanhempia paitsi tunnistamaan, myös ottamaan käyttöön omia voimavarojaan. Tuloksista voidaan päätellä, että Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vastaa vanhempien näkökulmasta vanhemmuuden varhaiseen tukeen. Palveluissa saadaan vertaistukea, mutta vertaistuki ei välttämättä jatku uusien tulla- vuuksien muodostumisena vanhempien arjessa.

Jatkotutkimusaiheena esiin nousi sen selvittäminen, miten Vanhempien Akatemian eri palvelut onnistuvat tarjoamaan vertaistukea asiakkailleen. Lisäksi hyödyllistä olisi selvittää, missä määrin Oulun alueen julkisissa peruspalveluissa ollaan tietoisia Vanhempien Akatemian toiminnasta ja miten hyvin vanhempia osataan ohjata heidän palvelujensa piiriin. Vanhempien Akatemialle voitaisiin myös laatia uusi viestintäsuunnitelma, jonka avulla toiminnasta tiedottamista voidaan tehostaa ja laajentaa. Tutkimuksen tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan Vanhempien Akatemian palveluja kokonaisuudessaan, vaan tulokset kuvaavat ainoastaan tähän kyselyyn vastanneiden vanhempien mielipiteitä.

Asiasanat: Vanhemmuuden tuki, varhainen tuki, vanhemmuus, perhe

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Sanna Hannus and Annukka Meriruoko

Title of thesis: Vanhempien Akatemia's Services in Meeting the Need of Parental Support.: How Parents Have Experienced Parental Support in the Services of Vanhempien Akatemia.

Supervisors: Pirjo- Riitta Ylikauma, Aira Vähärautio and Hannele Ollikainen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020 Number of pages: 65 + 6 appendices

---

This study was commissioned by Vanhempien Akatemia @, which provides support for parents and professionals raising children in the Oulu region. The purpose of this thesis was to describe how parents have experienced parental support in these services.

Objective of the study was to find out what kind of support parents have gotten from the services and in parent's perspective, do Vanhempien Akatemia's services meet the need of early parental support?

Data was collected by using Webropol 3.0. Online Survey and Analysis Software. Hyperlink to the questionnaire was sent via e-mail. The questionnaire contained both close-ended and open-ended questions. Qualitative data was analyzed by categorizing answers by themes. Quantitative data was analyzed using statistical methods.

The results revealed that most parents have gotten versatile support that has met their needs. Respondents have learned concrete parental skills and have gotten practical and emotional support in their everyday life.

Although respondents got peer support in the services, they did not find new acquaintances. As a conclusion Vanhempien Akatemia's services appear to reinforce well-being and resources of families. These findings are not generalizable to all parents due to small number of respondents.

Keywords: parental support, early support, parenting, family

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VANHEMPIEN AKATEMIA.....	8
3	VANHEMMUUS OSANA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTIA	12
3.1	Lapsiperheiden hyvinvointi	12
3.2	Riittävän hyvä vanhemmuus	13
3.3	Ekokulttuurinen teoria.....	15
4	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN.....	16
4.1	Lapsiperheiden varhainen tukeminen ja matalan kynnyksen palvelut	16
4.2	Aikaisempia tutkimuksia lapsiperheiden varhaisesta tuesta	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
5.1	Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys	20
5.2	Kyselytutkimus	21
5.3	Kohderyhmä ja aineiston hankinta	25
5.4	Aineiston analyysi.....	27
5.5	Kyselytutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	28
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	32
6.1	Vastaajien taustatiedot	32
6.2	Vanhempien Akatemian palvelujen käyttö.....	35
6.3	Vanhempien Akatemian tarjoama tuki vanhemmuuden eri osa-alueille	37
6.4	Vanhempien Akatemiasta saadun tuen vastaavuus vanhempien tuen tarpeisiin	42
6.5	Varhaisen tuen toteutuminen Vanhempien Akatemian palveluissa	44
6.6	Yhteenveto tuloksista	46
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
8	POHDINTA.....	52
	LÄHTEET.....	57
	LIITTEET	65

1 JOHDANTO

Nykyisin vanhempiin ja vanhemmuuteen kohdistuu monia vaatimuksia ja odotuksia, jotka heijastuvat perheen arkeen (Rönkä & Kinnunen 2002, 4, 75; Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 3). Omasta jaksamisestaan kantavat huolta yli puolet pienten lasten vanhemmista (Perälä, Halme & Kanste 2013, 123). Vanhemmat nostavat vanhemmuuden haasteina esille erityisesti kiireen ja ajankäytön vaatimukset, lapselle tai nuorelle rajojen asettamisen ja niistä kiinnipitämisen, perheen yhteisen ajan puutteen ja luonnollisten tukiverkostojen murenemisen (Muurinen 2014, 35–36, 140). Vanhemman hyvinvointi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. Esimerkiksi vanhemman yksinäisyys, stressi ja sosiaalisen tuen puute voivat olla hyvinvoinnin riskitekijöitä paitsi vanhemmalle, myös lapselle. (Yhteisvastuu 2020, viitattu 18.2.2020.) Myös lastenpsykiatri Jari Sinkkonen (2012, 17–18) kirjoittaa stressin negatiivisesta vaikutuksesta vanhemmuuteen ja siitä, että vanhempien stressiä olisi syytä vähentää. Vanhemmuuden tukemisen tärkeys on havaittu myös yhteiskunnallisesti, mikä näkyy esimerkiksi vuoden 2020 Yhteisvastuukeräyksen teemassa, joka on vanhemmuuden tukeminen muun muassa vertaistuen ja matalan kynnyksen palvelujen keinoin (Yhteisvastuu 2020, viitattu 18.2.2020).

Suomen valtion velvollisuudet edistää lasten ja perheiden hyvinvointia on määritelty Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimuksessa (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991). Sopimuksen 18. artiklassa edellytetään valtioilta vanhempien tukemista. Vaikka ensisijainen kasvatusvastuu on vanhemmilla, on valtioiden tarjottava apua lastenkasvatus tehtävässä sekä huolehdittava lastensuojelupalveluiden kehittämisestä. Perustuslain (713/1999) §19:ssa todetaankin: ”Julki-
sen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.” Tarvitessaan vanhemmilla on oikeus saada tukea palveluista, joita järjestävät kunnat itsenäisesti tai yhteistoiminnassa muiden kuntien tai yksityisten palveluntuottajien kanssa. Tukea tarjotaan niin ennaltaehkäisevien, matalan kynnyksen palvelujen, kuin korjaavienkin palvelujen avulla (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 17). Kunnat voivat omilla päätöksillään tukea lasten ja perheiden hyvinvointia, ja yksi askel tähän on ottaa avuksi järjestöjen toiminta ja vanhempien oma asiantuntemus perheiden arjesta (Salmi, Mäkelä, Perälä & Kestilä 2012, 6).

Perheiden ja erityisesti vanhemmuuden tukemisella nähdään olevan paitsi lyhyen aikavälin hyötyä, myös pitkäkestoisia kansanterveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia (ks. Heckman 2008). Varhaisen tuen vaikuttavuutta selvittäneisiin tutkimuksiin viittaavat myös Paananen ja Gissler (2014, 213–214) todetessaan: ”Tiedämme muista tutkimuksista (mm. Gluckman ym. 2008, Masten ym. 2005, Paakkonen 2012), että terveys- ja hyvinvointiongelmat ilmenevät usein vasta pitkän ajan kuluttua”. Näin ollen hyvinvoinnin tukeminen ja ehkäisevä työ tulisikin aloittaa varhain, jo ennen ongelmien ilmaantumisesta (Rönkä ja Kinnunen 2002, 5). Suomalaislasten ja -perheiden hyvinvointi on 1990-luvulla koetun laman jälkeen monilla mittareilla mitaten parantunut, mutta samaan aikaan pahoinvointi on yleistynyt osalla lapsista ja perheistä. Pahoinvointiin liittyvät ongelmat näyttävät kasautuvan pienelle vähemmistölle. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 199.) Myös vanhempien hyvinvoinnin ongelmien on huomattu siirtyvän tai jatkuvan heidän lapsilleen ylisukupolvisenä huono-osaisuutena. Se on kasvava ongelma, johon voidaan puuttua esimerkiksi varhaisella tuella. (Kestilä & Karvonen 2019, 14.)

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana on kiinnostuksemme perheiden hyvinvointia ja erityisesti perheiden varhaista tukemista kohtaan. Valmistuttuamme aiomme työskennellä lasten ja lapsiperheiden parissa, joten vanhemmuuden tukeminen on olennainen osa ammattitaitoamme. Näkökulmana haluamme nostaa esiin nimenomaan vanhemmuuden varhaisen tukemisen koko perheen hyvinvointia tuottavana tekijänä. Kuten Laajasalo & Santalahti (2019, 46) toteavat, vanhemmuuden tukemiseen ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa tai teoreettista viitekehystä, käytämmekin tutkimukssamme teoreettisena viitekehysenä ekokulttuurista teoriaa. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina on Nuorten Ystävät Ry:n ylläpitämä Vanhempien Akatemia®, joka tarjoaa tutkittuun tietoon, verkostoyhteistyöhön sekä vanhempien osallisuuteen pohjautuvia maksuttomia palveluita vanhemmuuden, parisuhteen ja erotilanteiden tueksi (Nuorten Ystävät 2020 a, viitattu 6.1.2020).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla, mitä varhaista tukea vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa Vanhempien Akatemiasta. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, vastasiko Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vanhempien tarpeisiin. Tutkimustulokset siirtyivät työn tilaajan, Nuorten Ystävien Vanhempien Akatemian käyttöön. Tutkimustulosten avulla Vanhempien Akatemia voi kehittää omaa toimintaansa. Oppimistavoitteenamme oli oppia tunnistamaan vanhemmuuden varhaisen tuen tarpeita sekä laajentaa osaamistamme siitä, mitä on vanhemmuuden varhainen tuki matalan kynnyksen palveluissa.

2 VANHEMPIEN AKATEMIA

Vanhempien Akatemia on Nuorten Ystävien ylläpitämää maksutonta, matalankynnyksen palvelua oululaisille vanhemmille sekä kasvatustyön ammattilaisille. Vanhempien Akatemiassa työtä ohjaavat Nuorten Ystävien periaatteet. Näissä periaatteissa määritellään, että kaikki asiakkaat hyväksytään yksilöinä ja kaikilla on oikeus apuun. Iloinen ja voimaannuttava arki on tärkeää sekä asiakkaisiin ja heidän arkeensa sitoutuminen. Kokemus antaa rohkeutta tehdä ja kehittää uusia asioita yhdessä asiakkaiden kanssa. Periaatteisiin kuuluu myös periksiantamattomuus sekä yhteiskunnallinen hyväntekeeminen. Nuorten Ystävissä toimitaan eettisesti kestävästi ja tavoitellaan hyvää niin paikallisissa yhteisöissä kuin koko yhteiskunnassa. (Nuorten Ystävät 2020 b, viitattu 1.3.2020.)

Vanhempien Akatemia tarjoaa tukea lasten kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvissä pulmatilanteissa (Nuorten Ystävät 2020 a). Vanhempien Akatemian antama tuki vanhemmille on jaoteltu kolmeen osa-alueeseen. Vanhemmat voivat saada neuvoja lasten kasvatukseen liittyviin pulmiin, tukea parisuhteeseen ja tukea eron jälkeiseen yhteistyövanhemmuuteen. Tosin tuen tarpeet limityvät usein myös toisiinsa. (Alatalo 27.2.2020).

Vanhempien Akatemian 3-portainen toimintamalli pohjautuu tutkittuun tietoon, verkostoyhteistyöhön sekä vanhempien ja perheiden osallisuuteen (Nuorten Ystävät 2020 a, viitattu 6.1.2020). Vanhempien Akatemian tuen ensimmäisen tason muodostavat asiantuntijaluennot ja vuorovaikutteiset vanhempainillat sekä perhetapahtumat ja -retket, joihin voi osallistua laaja joukko vanhempia tai kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaisia. Ne ovat matalankynnyksen tapahtumia, joissa tavoitteena on jakaa tietoa ja tarjota perheille yhteisiä, myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä. Toisen tason muodostavat erilaiset toiminnalliset, näyttöön perustuvat ryhmät ja kurssit, joissa opetellaan konkreettisia taitoja ja työkaluja arjen avuksi. Esimerkiksi Parisuhdekurssit, Eroseminaarit ja Ihmeelliset vuodet -ryhmät antavat vanhemmille mahdollisuuden työstää teemoja, jotka ovat heille ajankohtaisia ja joihin he haluavat sekä ammattilaisen apua että vertaistukea. Kolmas taso muodostuu henkilökohtaisista tapaamisista Vanhempien Pysäkillä tai kohdennetuissa pienryhmissä sekä Vanhempien mentorointi -toiminnasta. Ne toteutuvat terapeuttisessa ja dialogisessa ohjauksessa. Vanhempien Akatemian asiakkaat voivat hyödyntää kaikkien tasojen tarjoamia palveluja itselleen sopivalla tavalla. (Alatalo, viitattu 30.1.2020; Alatalo 27.2.2020.)

Vanhempien Akatemia järjestää asiantuntijaluentoja, joita on mahdollista seurata myös internetin välityksellä, kaikille aiheesta kiinnostuneille (Nuorten Ystävät 2020 c, viitattu 7.2.2020). Koko perheille suunnattua toimintaa Vanhempien Akatemia tarjoaa perheen sisäistä vuorovaikutusta vahvistavien liikuntaleikkituokioiden ja perheliikuntakurssien, perheteatteritoiminnan sekä retkien ja tapahtumien kautta (Nuorten Ystävät 2020 d, viitattu 7.2.2020). Vanhempien Akatemia kouluttaa ja ohjaa myönteisesti vanhemmuuteen ja isovanhemmuuteen suhtautuvia vanhempia ja isovanhempia vertaismentoreiksi vanhemmille. Mentoroinnin tarkoituksena on luoda vanhemmuutta tukeva, luottamuksellinen ja tasavertainen vuorovaikutussuhde, jossa vertaismentori ja vanhempi voivat esimerkiksi kahittelun ja keskustelujen kautta jakaa kokemuksiaan ja näkökulmiaan vanhemmuudesta. (Nuorten Ystävät 2020 e, viitattu 7.2.2020.)

Vanhempien Akatemian parisuhdekursseilla tarjotaan monenlaista tukea vanhempien välisen vuorovaikutuksen vahvistamiseen ja toimivan parisuhteen luomiseen. Parisuhdekursseilla keskitytään esimerkiksi tunnekeskeiseen pariterapiaan tai vaikean parisuhdetilanteen hoitamisen. Osalle kursseista kokoontumisten aikana on järjestetty lastenhoito, mikä madaltaa perheiden kynnystä osallistua kurssille. (Nuorten Ystävät 2020 f, viitattu 7.2.2020.)

Ilmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmä on suunnattu 3–6- tai 7–10-vuotiaiden lasten vanhemmille. Ryhmä tarjoaa tietoa ja taitoja vanhemmuuteen ja toiminta perustuu yhdysvaltalaisen psykologian professorin Carolyn Webster-Strattonin kehittämään menetelmään. Menetelmän tarkoitus on edistää myönteisiä kasvatustilanteita sekä auttaa haasteellisten kasvatustilanteiden käsittelemisessä. (Nuorten Ystävät 2020 g, viitattu 7.2.2020.)

Henkilökohtaista tukea vanhemmuuteen ja arjen pulmatilanteisiin on saatavilla Vanhempien pysäkki-toiminnasta. Vanhempien pysäkki on suunnattu alle 16-vuotiaiden lasten vanhemmille ja siellä vanhemmille tarjotaan maksuttomia tapaamisia kasvatustilanteiden ammattilaisten kanssa. Vanhempien pysäkillä vanhemmat saavat ohjausta ja neuvontaa lasten kasvuun, kehitykseen tai käyttäytymiseen liittyvissä kysymyksissä. Parisuhdepysäkillä vanhemmilla on mahdollisuus vahvistaa keskinäistä vuorovaikutustaan ja löytää keinoja parisuhteen haasteiden ratkaisemiseen. Ero-pysäkillä autetaan erorauhan ja yhteistyövanhemmuuden rakentamisessa ja lasten hyvinvoinnin turvaamisessa erotilanteessa. (Nuorten Ystävät 2020 h, viitattu 7.2.2020.)

Myös eroauttaminen kuuluu Vanhempien Akatemian palveluihin. Eroillat ovat yhdessä Oulun seurakuntayhtymän kanssa toteutettuja yksittäistilaisuuksia. Niissä keskustellaan eron jälkeisestä vanhemmuudesta ja tuodaan esiin lapsen näkökulmaa sekä tarpeita erotilanteessa. Eroaiheiset luentotilaisuudet antavat vanhemmille tietoa lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa asiantuntijan luennoimana. (Nuorten Ystävät 2020 i, viitattu 7.2.2020.) Eroseminaari puolestaan tarjoaa työkaluja ja tukea eronneille ja eroa pohtiville vanhemmille. Eroseminaari -ryhmässä työskennellään parisuhteen päättymiseen liittyviä kokemuksia pari- ja perhepsykoterapeutin ohjauksessa yhteensä kymmenen kokoontumisen aikana. (Nuorten Ystävät 2020 j, viitattu 7.2.2020.)

Vanhempien Akatemian toimintaa on arvioitu asiakaspalautteiden ja asiakkaiden haastattelujen pohjalta. Toiminnassa tärkeäksi on koettu se, että palvelu on ennaltaehkäisevää ja palvelee asiakkaita matalalla kynnyksellä. Työntekijöiden asiantuntijuus ja ammattilaisuus sekä tutkittuun tietoon perustuvat menetelmät ovat toiminnan vahvuuksia. Vanhempien kokemuksista on noussut esiin, että vanhemmat ovat saaneet lisää tietoa sekä työkaluja vanhempana toimimiseen ja lasten kasvatukseen. (Alatalo, viitattu 30.1.2020.)

Vanhempien Akatemian palveluista on tehty opinnäytetöitä aiemminkin. Salla Puhakka ja Merja Sorvisto (2013) tutkivat opinnäytetyössään sitä, miten vanhempainillat tukivat varhaiskasvatusta lasten vanhemmuutta sekä millaisia haasteita ja tuen tarpeita perheillä oli. Hanna Koivisto ja Kristiina Tuukkanen (2018) selvittivät opinnäytetyössään, millainen merkitys Vanhempien Akatemian tarjoamalla perheteatteritoiminnalla on vanhempien hyvinvoinnille ja millainen kokemus vanhemmilla on perheteatterista vanhemmuuden tukena. Laura Karjalainen (2019) tutki pro gradu -työssään vanhempien tuen tarpeita ja motivaatioita Vanhempain Akatemian mentorointitoiminnasta.

Hanna-Leena Suutari (2019) tutki pro gradussaan vanhempien kokemuksia saamastaan tuesta Vanhempien Akatemian Vanhempien pysäkki -palvelussa. Vanhemmat kokivat Vanhempien pysäkin matalan kynnyksen palveluna, johon oli helppo ja joustava pääsy. Tärkeää oli myös työntekijän ammattimainen ote, empaattisuus, luottamusta herättävä, persoona ja käyttäytyminen. Omassa oppimisprosessissaan vanhemmat kuvasivat ymmärryksen lisääntyneen niin itsestä kuin perheenjäsenistä. Vanhempien pysäkillä käytetyistä työmenetelmistä tärkeäksi osaksi nousi vanhempien mielipiteissä asiakkaan osallisuuden huomioiminen sekä asiakkaan oman ajatteluprosessin kehittämisen tukeminen. Lisäksi tärkeää oli puolueettomuus, jäsenelty keskustelu sekä hyvä ilmapiiri ja tunnelma. Vanhemmuuden haasteiksi nousivat riittämättömyyden tunteet, ajankäytön haasteet

sekä kasvatustilanteiden haasteet erityisesti tunteiden säätelyn ja johdonmukaisen toiminnan osalta. (Suutari 2019, 44–46.)

3 VANHEMMUUS OSANA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTIA

3.1 Lapsiperheiden hyvinvointi

Lapsiperheeksi määritellään ne perheet, joissa asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi (Suomen virallinen tilasto 2020b, viitattu 17.1.2020). Suomen väestöstä lapsiperheisiin kuului 38 % vuonna 2018. Lapsiperheiden määrä Suomessa on kuitenkin vähentynyt selvästi kuluneen 10- vuoden aikana ja vuonna 2018 Suomessa oli 520 000 lapsiperhettä, mikä on 4300 perhettä vähemmän kuin edellisenä vuonna. (Suomen virallinen tilasto 2020a, viitattu 17.1.2020.) Lapsiperheitä voidaan tarkastella jakamalla perheet erilaisiin tyypeihin sen perusteella, keitä perheeseen kuuluu. Yleisimpiä perhetyppejä ovat ydinperhe, yksinhuoltajaperhe ja uusperhe. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 55.) Erilaiset perhetypit ja luokittelut ovat olennaisia erityisesti lainsäädännön näkökulmasta, sillä joskus esimerkiksi tiettyjen etuuksien saamiseksi on määriteltävä, keitä perheeseen kuuluu. Yksilölle itselleen perhe voi kuitenkin merkitä paljon laajempaa kokonaisuutta kuin laillisesti määritelty perhe, joten ihmisten arjessa perhe määrittyy sen pohjalta, miten jokainen sen yksilöllisesti omien tunteidensa ja näkemystensä pohjalta määrittelee. (Vilén, ym. 2006, 54.)

Hyvinvoinnin käsitteen määrittelemisen vaihtelee. Esimerkiksi arkipuheessa sanalla hyvinvointi viitataan usein mielihyvään tai nautintoon liittyviin asioihin. Tutkijoiden näkökulmasta hyvinvointi ymmärretään laajemmin: Ihmisen elämään kuuluvan aineellisen perustan lisäksi se kattaa ihmisen terveyden, sosiaaliset suhteet ja sosiaalisen identiteetin. Yksilön omaa kokemusta näistä hyvinvoinnin osa-alueista sekä näiden yhteisvaikutuksena muodostuvasta tyytyväisyydestä elämään tai onnellisuudesta voidaan käyttää käsitettä koettu hyvinvointi. (Karvonen 2019, 96.)

Lapsiperheiden hyvinvointia tuottavat tekijät ovat tietynlaisia resursseja ja voimavaroja, joita perheillä on. Tällaisia voivat olla esimerkiksi vanhempien hyvä toimeentulo ja hyvät työelämäyhteydet, vanhempien toimiva parisuhde, kodin sisäinen oikeudenmukainen työnjako kotitöiden suhteen, kiinteät ja luottamukselliset läheissuhteet ja sosiaalinen verkosto sekä hyvä henkinen ja fyysinen terveys (Törrönen 2012, 77). Perheen hyvinvointi on vaarassa silloin, kun edellä mainittuja resursseja on vähän tai ne puuttuvat kokonaan. Tällöin perheen sisällä voi olla esimerkiksi pienituloisuutta

tai muita taloudellisia ongelmia, haasteita perheen sisäisissä vuorovaikutussuhteissa, päihde- tai mielenterveysongelmia, lähisuhdeväkivaltaa tai yksinäisyyttä. (Perälä, ym. 2013, 123.)

Mari Broberg (2010, 44, 46) vertailee uus- ja ydinperheen hyvinvointia tarkastelemalla perheen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sisäisten ja ulkoisten voimavarojen näkökulmasta. Ulkoiset voimavarat luovat materiaaliset puitteet perheen hyvinvoinnille, näitä ovat esimerkiksi toimeentulo, vanhempien koulutus ja asuminen. Sisäisiä voimavaroja ovat esimerkiksi perheen välinen vuorovaikutus ja toimiva vanhemmuus. Brobergin näkemyksen mukaan lasten, vanhempien ja koko perheen hyvinvointi edellyttää sisäisten ja ulkoisten voimavarojen riittävää määrää ja Broberg näkee myös virallisen tuki- ja palvelujärjestelmän kytkeytyvän perheen hyvinvointiin. Myös Jari Helminen (2006, 28) toteaa perheen käytettävissä olevilla sisäisillä ja ulkoisilla resursseilla olevan yhteys perheen hyvinvointiin. Helminen huomauttaa, että kun perheillä on erilainen asema työn ja vapaa-ajan kentillä, muodostuvat myös perheen käytettävissä olevat resurssit erilaisiksi ja erityisesti resurssien puute heijastuu vanhempien vanhemmuuteen, kodin ilmapiiriin sekä käytettävissä oleviin toimintaedellytyksiin ja sitä kautta perheen voimavaroihin.

3.2 Riittävän hyvä vanhemmuus

Vanhemmaksi kasvaminen on prosessi, jossa vanhempi oppii kantamaan vastuuta lapsen hoidosta ja hyvinvoinnista (Sevón & Huttunen 2002, 72). Vanhemmuuden sisältöjä ja siihen liittyviä rooleja voidaan tarkastella Vanhemmuuden roolikartan avulla. Se on Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymässä kehitetty malli hahmottaa vanhemmuutta. Vanhemmuuden roolikartta sisältää viisi vanhemmuuden keskeistä osa-alueita, joissa vanhempi toimii. Vanhempi toimii lapsen huoltajana, hän on elämän opettaja, rakkauden antaja, rajojen asettaja sekä ihmissuhdeosaaja. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013, viitattu 19.1.2020.) Vanhemman rooli huoltajana on kaiken perusta, hän huolehtii lapsen perustarpeista kuten ravinnosta, puhtaudesta ja levosta. Rakkauden antaminen lapselle on yhtä tärkeää kuin huoltaminen, vanhempi esimerkiksi hellii, lohduttaa ja huomaa hyvän lapsessa. Elämän opettajan roolissa vanhempi opettaa arkielämän taitoja ja välittää arvoja sekä opettaa tapoja lapselleen. Ihmissuhdeosaajana vanhempi keskustelee ja kuuntelee sekä opettaa ihmissuhde- ja tunnetaitoja lapselleen. Rajojen asettajana vanhempi huolehtii

lapsen turvallisuudesta ja asettaa johdonmukaisesti rajoja. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013, viitattu 19.1.2020; Hermanson 2012, viitattu 19.1.2020.)

Aino Ritala-Koskinen (2001, 54–56) esittää väitöskirjassaan tarkastelutavan, jossa vanhemmuutta voidaan tutkia neljästä eri näkökulmasta. Lapsen ja aikuisen suhdetta voidaan eritellä tarkastelemalla sen biologisia, juridisia, sosiaalisia ja psykologisia ulottuvuuksia. Yleensä biologiseen vanhemmuuteen kuuluvat vanhempana olon oikeudet ja velvollisuudet. Juridisessa ulottuvuudessa näitä oikeuksia ja velvollisuuksia tarkastellaan lain määrittäminä. Vanhemmuuden juridisia oikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa määrittävät laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) sekä lastensuojelulaki (417/2007 9 46 §). Sosiaalisessa ja psykologisessa ulottuvuudessa tarkastellaan vanhempien ja lasten välisiä suhteita sekä vuorovaikutusta arjessa. Sosiaalinen vanhemmuus tarkoittaa hoivaa ja huolenpitoa, jota vanhempi tarjoaa lapselle vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Sosiaalinen vanhempi on ihminen joka käytännössä hoitaa ja huolehtii lapsesta. Psykologinen vanhemmuus rakentuu lapsen ja vanhemman tunnesuhteena ja tarkoittaa sitä, kenet lapsi itse kokee vanhemmakseen. Psykologinen vanhemmuus nähdään tärkeänä lapsen hyvän kasvun ja kehityksen kannalta. Erityisesti vanhemmuuden eri ulottuvuudet joutuvat tarkasteluun tilanteissa, joissa kaikki vanhemmuuden muodot eivät ole läsnä yhtä aikaa, kuten uusperheissä, jossa psykologinen tai sosiaalinen vanhemmuus voivat olla muodostuneet ilman biologista ja juridista vanhemmuutta. (Ritala-Koskinen 2001, 58–59.)

Leinonen (2004, 177, 179) tarkastelee artikkelissaan vanhemmuuden tehtäviä ja merkityksiä lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta. Hän kirjoittaa vanhemmuuden yhteydestä lapsen identiteetin, psyykkisen hyvinvoinnin ja kognitiivisen sekä sosiaalisen kehityksen kanssa. Vanhemmuus toteutuu vanhemman ja lapsen vastavuoroisena suhteena, jossa lapsen minäkuva ja itsesäätely kehittyvät pikkuhiljaa vuorovaikutuksessa lähiympäristön kanssa. Tärkeää lapsen kehityksen kannalta on saada kasva rakastavassa ja turvallisessa ympäristössä, jossa vanhemmat ovat psyykkisesti läsnä. Flykt & Salo (2013, 412) kuvaavat termillä emotionaalinen saatavilla olo lapsen ja vanhemman välistä tunneperäistä vuorovaikutussuhdetta, jossa merkityksellistä on vanhemman kyky virittäytyä lapsensa erilaisiin tunnetiloihin. Vanhemman hyvään emotionaaliseen saatavilla oloon vaikuttavat vanhemman kyky toimia sensitiivisesti vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ja vanhemman kyky säädellä omia tunteitaan.

Riittävän hyvään vanhemmuuteen kuuluu vanhemman oma hyvä psyykinen tasapaino, kyky pitkäaikaisiin ja kestäviin ihmissuhteisiin sekä kyky erottaa omat tarpeensa ja toiveensa lapsensa

tarpeista ja toiveista. Vanhemmalla on kyky asettautua lapsensa asemaan. Kasvatustilanteissa riittävän hyvä vanhempi on johdonmukainen ja selkeä sekä osaa ylläpitää turvallisia rajoja lapselleen ja kykenee vastaanottamaan ja sietämään lapsensa tunnereaktioita. (Marttunen 2005, 5.) Vanhemmuuden ongelmat kasvattavat lapsen mielenterveyden riskejä (Leinonen 2004, 180). Sekä vanhempien psyykkisellä hyvinvoinnilla että vanhemman vuorovaikutuksen laadulla on huomattu olevan yhteys lapsen kehitykseen (Flykt & Salo 2013, 410).

3.3 Ekokulttuurinen teoria

Vanhemmuuden ja perheen arjen merkitystä lapsen kehitykselle voidaan tarkastella ekokulttuurisen teorian avulla. Anja Rantala (2002) kertoo ekokulttuurisen teorian pohjautuvan moneen teoriaan, mutta eniten se nojaa Urie Brofenbrennerin (1979) kehittämään ekologiseen teoriaan. Ekologinen teoria korostaa pienen lapsen kasvuympäristöjen ja lapsen elämän merkityksellisten vuorovaikutussuhteiden merkitystä hänen kasvulleen ja kehitykselleen, sillä nämä tilanteet antavat lapselle mahdollisuuden oppia ja kehittyä jäljittelemällä, osallistumalla ja olemalla osa perheen yhteisöä. Ekologinen teoria tarkastelee lapsen elämää kiinteänä osana perheen elämää ja perheen elämän nähdään muotoutuvan vuorovaikutuksessa perheen lähiyhteisön ja eletävän yhteiskunnan kanssa. (Rantala 2002, 20–22.)

Ekokulttuurisen teorian mukaan vanhempien hyvinvoinnilla, perheen arjen sujumisella ja lapsen kehityksellä on kiinteä yhteys toisiinsa (Määttä & Rantala 2016, 68). Koko perheen toimintakykyyn vaikuttavat yksittäisen perheenjäsenen ongelma tai sairaus tai perheen taloudelliset vaikeudet. Vanhempien vaikeudet, esimerkiksi parisuhteen ongelmat välittyvät myös lapsille ja voivat aiheuttaa kasvatongelmia tai turvattomuuden tunnetta. Ongelmat heijastuvat perheen sisäiseen vuorovaikutukseen ja perheen sosiaaliseen verkostoon. (Vesterlin 2007, 21).

4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

4.1 Lapsiperheiden varhainen tukeminen ja matalan kynnyksen palvelut

Lasten ja perheiden palveluja tarjoavat useat tahot, jotka toimivat rinnakkain. Terveystieteiden tutkimuskeskuksissa ja lastenneuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa. Sosiaalitoimen alla tukea lapsiperheille tarjotaan muun muassa varhaiskasvatuksessa, lastensuojelussa ja kasvatusta- ja perheneuvolassa. Muita tahoja, joista perheet voivat saada tukea ovat sosiaalitoimen ja opetustoimen palvelut, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjonta sekä kolmannen sektorin organisaatioilta kuten seurakunnasta ja järjestöiltä ja lisäksi yksityiseltä sektorilta. (Perälä ym. 2011, 18.) Erityisesti järjestöillä on osaamista ja mahdollisuuksia tarjota neutraalia ja lähellä olevaa tukea. Sekä Lastensuojelun keskusliitto että Mannerheimin Lastensuojeluliitto ovat ottaneet kantaa siihen, että perheiden varhaisessa tukemisessa järjestöillä on suuri merkitys ja siksi niiden ja kuntien välistä yhteistyötä tulisi vahvistaa (ks. Lastensuojelun keskusliitto 2015; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019). Perheille tarjotuilla tukimuodoilla pyritään tunnistamaan tuen tarpeita ja varhaisessa vaiheessa ja tarjoamaan tukea oikea-aikaisesti. Kaikilla perhettä tukevilla palveluilla pyritään tukemaan lapsen suotuisaa kasvua ja kehitystä, lasten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä sekä vahvistamaan lasten ja perheiden voimavaroja. (sama, 17–21.) Laajasalo & Santalahti (2019, 46) kuvaavat, että toimivilla vanhemmuuden tukemisen menetelmillä on yhdistävinä piirteinä se, että ne ovat voimavarasuuntautuneita, aktiivisia ja vanhempia sekä heidän osallisuuttaan kunnioitetaan.

Varhaisen tuen tavoitteena on lapsen hyvinvointi sekä perheen elämänhallinnan ja voimavarojen säilyttäminen ja vahvistaminen perhettä ja vanhemmuutta tukemalla. Varhaisesta tuesta puhuttaessa onkin tärkeää pitää mielessä, että asiakkaina ovat sekä lapset että aikuiset, vaikka tukeminen keskittyisikin vanhemmuuden tukeen. Erityisesti sellainen toiminta, jossa tuetaan lapsen ja vanhemman yhteistä tekemistä on havaittu toimivaksi. Varhaisen tuen palvelut toteutuvat ja mahdollistuvat asiakkaan arjessa asiakasta kunnioittaen ja arvostaen. Asiakkaan kokemana varhainen tuki merkitsee työntekijän ja asiakkaan välille syntyvää luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta. Vuorovaikutuksessa korostuu dialogisuus, kumppanuus ja asiakkaan voimaantuminen. (Lindqvist 2008, 15, 17.)

Varhaisen tuen toteuttamisessa tarvitaan erilaista osaamista, eri alojen asiantuntemusta ja moniammatillisuutta sekä yhdessä tekemistä (Tapola-Tuohikumpu 2005, 349). Varhaisen tuen yksi oleellisimmista muodoista on sosiaaliset verkostot ja niiden muodostama tuki ja resurssit. Ihmiset hakevat apua ensisijaisesti luontaisista verkostoistaan, mutta mikäli niitä ei ole tai ne ovat ohuet, kääntyvät ihmiset viranomaisten, seurakuntien ja järjestöjen puoleen. (Lindqvist 2008, 14; Tapola-Tuohikumpu 2005, 346, 349.) Silloin, kun tukea tarvitaan virallisten verkostojen kautta, on sitä helpompi lähteä hakemaan, kun apua on saatavilla lähellä ja neutraaleissa, leimaamattomissa paikoissa (Tapola-Tuohikumpu 2005, 349).

Varhaisen tuen palvelujen tarjoamisessa tärkeää on reagoida silloin, kun asiakas on itse motivoitunut hakemaan apua ja tukea. Tukea tulee saada asiakkaan omista lähtökohdista käsin, asiakkaan aloitteesta ja oikeaan aikaan, ennen ongelmien kärjistymistä. (Tapola-Tuohikumpu 2005, 348.) Syrjäytymisen ehkäisemisestä kirjoittavat Kallio, Stenvall, Bäcklund ja Häkli (2013, 76–81) lähestyvät varhaista tukea myönteisen tunnistamisen näkökulmasta. Myönteisen tunnistamisen kautta tunnistetaan lasten ja perheiden voimavaroja ja vahvuuksia arkipäivän tilanteissa. Tukea ei kohdenneta vain sellaisiin yksilöihin, joilla nähdään olevan syrjäytymisen riskitekijöitä, vaan tuki kohdennetaan koko yhteisöön, esimerkiksi päiväkotiryhmään tai koululuokkaan.

Varhaisen tuen antamisen mahdollistavat matalan kynnyksen palvelut. Matalan kynnyksen palveluilla ja toiminnalla tarkoitetaan palveluja, joilla on normaaleihin palveluihin verrattuna matalampi osallistumiskynnys ja asiakkaalta vaadittavia edellytyksiä palveluun hakeutumisessa on madallettu. Matalan kynnyksen palveluilla on pyrkimys saavuttaa asiakkaita, jotka ovat jääneet jostakin syystä palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Palveluiden tavoitteena on, että kynnyks hakeutua palveluihin olisi mahdollisimman alhainen. (Leeman ja Hämäläinen 2015, 1–4.) Silloin kun palvelut toimivat hyvin ja vastaavat perheiden tarpeita, ne lisäävät perheiden hyvinvointia. Huonosti toimivat palvelut puolestaan rasittavat lasta ja perhettä ja kuormittavat perheiden arkea. Onnistunut ja turvallinen arki on lapsen ja nuoren kehityksen perusta, jolloin lapsen kehityksen tukemiseksi on etsittävä tapoja tukea onnistunutta arkea. (Hastrup 2013, 19.) Matalan kynnyksen palveluiden vaikutukset ovat useiden tahojen mukaan myönteiset. Matalan kynnyksen palveluilla voidaan tuottaa positiivisia vaikutuksia, kuten sosioekonomisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventumista ja tätä kautta niillä on myönteinen vaikutus kansanterveyteen. (Leeman & Hämäläinen 2015, 3.)

4.2 Aikaisempia tutkimuksia lapsiperheiden varhaisesta tuesta

Perälä ja kumppanit (2011, 74–76) tarkastelivat tutkimuksessaan alle 9-vuotiaiden lasten vanhempien kokemuksia palveluiden tarpeesta, palveluiden käytöstä ja avun saannista. 955 vanhemman vastauksen perusteella tavallisimmat avun saannin syyt olivat viimeisen vuoden aikana olleet lapsen terveys, vanhempien arjessa jaksaminen, henkinen tuki sekä tuki lapsen hoitoon ja kasvatukseen. Yli 80 prosentilla vastanneista oli ainakin yksi lapseen tai vanhempana toimimiseen kohdistuva huoli. Vanhemman oma jaksaminen oli huolenaiheena yli puolella vastaajista, muita tavallisia huolenaiheita olivat parisuhdeongelmat, taloudelliset ongelmat sekä maltin menettäminen ristiriitaisissa tilanteissa.

Liisa Jokinen (2019, 6–7) näkee vanhempien voimavarojen tukemisen tärkeänä varhaisena vanhemmuuden tuen muotona. Hänen tutkimuksessaan arjessa vanhemmille voimavaroja antavina tekijöinä esille nousivat läheiset ihmissuhteet, harrastukset ja liikunta, vertaisten tapaaminen, lastenhoitoavun saaminen sekä työ tai sen joustavuus. Arjen voimavaroja tuovat tekijät Jokinen jakaa kolmeen ryhmään: Sosiaalisten suhteiden muodostamisen tukeen, vanhemmuuden ja kasvattajan roolin tukeen sekä arjessa jaksamisen ja parisuhteen tukeen. Ystävien ja lapsiperheiden vanhempien tapaaminen koetaan voimavarana. Jokisen kyselyssä yli kolmasosa vastaajista toivoi saavansa enemmän kontakteja muihin vanhempiin. Erilaiset vertaisryhmät, vauvaperhetoiminta, avoimet päiväkodit ja perhekahvilat toimivat tärkeänä sosiaalisten suhteiden muodostumisen tukena.

Pohjois-Pohjanmaan LAPE:n Toimiva arki -hankkeessa on kehitetty Vanhemmuuden tuen reseptikirja, joka on tarkoitettu ammattilaisten avuksi vanhemmuuden tuen vahvistamiseen työtiimin toimintatapana. Reseptikirjaan on koottu kahdeksan erityisesti pienten lasten vanhempien keskeistä tuen tarvetta, joita ammattilaiset voivat työssään ottaa puheeksi vanhempien kanssa. Ensinnäkin vanhemmuutta vahvistaa kokemus siitä, että tulee nähdyksi, kuuluksi ja ymmärretyksi eli kohdatuksi. Toisena teemana on rutiinien ja yhdessäolon arkea vahvistava vaikutus. Vanhemmuuden taitojen, kuten rakkauden osoittamisen ja rajojen asettamisen tukeminen on kolmas osa-alue. Vanhempien tukeminen lapsen uniongelmissa ja hellän kosketuksen merkityksestä kertominen vanhemmille muodostaa oman osa-alueensa. Viides osa-alue on vanhempien varhainen tukeminen ja kuudes lapsiperheiden vanhempien yhteinen tekeminen ja kokoontuminen. Lisäksi yhden osa-alueen muodostaa vanhempien parisuhteen tuki ja vanhemmuuden tuki ero tilanteessa. (LAPE, Toimiva arki-hanketiimi 2018, viitattu 20.1.2020.)

Kalland (2019, 38) esitteli alustavia tutkimustuloksia Families First tutkimusprojektista, jossa seurataan yli tuhatta ensimmäistä lastaan odottavaa vanhempaa raskausajasta siihen asti, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta. Hänen näkee tutkimustulosten varovaisena johtopäätöksenä sen, että matalan kynnyksen avoimeen ryhmätoimintaan osallistuminen voi tukea vanhemman mielenterveyttä. Ryhmätoimintaan osallistuminen myös auttoi äitejä pysymään tyytyväisempinä parisuhteessaan, kuin ilman ryhmään osallistumista. Lisäksi ryhmiin osallistuminen näytti vähentävän äitien stressiä ja yksinäisyyden tunnetta. (sama 2019, 42–43.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä, joka voi olla kartoittava, kuvaileva, selittävä tai ennustava (2004, 128–129). Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla, mitä tukea vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa Vanhempien Akatemiasta. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, vastasiko Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vanhempien tarpeisiin. Tutkimustulokset siirtyivät työn tilaajan, Nuorten Ystävien Vanhempien Akatemian käyttöön.

Oppimistavoitteenamme on kasvattaa omaa osaamistamme siitä, millaista varhaista tukea vanhemmat vanhemmuuteensa kaipaavat. Omat oppimistavoittemme perustuvat sosiaalialan kompetensseihin ja tavoitteenamme on tämän opinnäytetyön kautta kehittää omia sosiaalialan työssä tarvittavia ammatillisia valmiuksiamme. Asiakastyössä tulemme kohtaamaan monenlaisia perheitä erilaisissa elämäntilanteissa ja on tärkeää oppia tunnistamaan perheiden erilaisia tuen tarpeita. Saamme opinnäytetyömme kautta tietoa asiakasperheiden tarpeista ja vanhemmuuden tuen osa-alueista, mikä vahvistaa asiakastyöosaamistamme. Sosionomeina meidän on osattava soveltaa ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmaa asiakastyössä ja tämä opinnäytetyö keskittyi nimenomaan ennaltaehkäisevien, matalan kynnyksen palveluiden tarjoamaan vanhemmuuden tukeen. Saamme opinnäytetyömme kautta tietoa siitä, mitä on vanhemmuuden varhainen tuki, jolloin osaamme tulevaisuudessa tunnistaa näitä tuen tarpeita eri asiakasryhmien kanssa toimiessa. Kun opimme tiedostamaan ja tunnistamaan vanhemmuuden tuen tarpeita jo varhaisessa vaiheessa, pystymme työssämme ohjaamaan perheitä heille sopivan tuen piiriin mahdollisimman aikaisin sekä osaamme itse omassa työssämme toteuttaa vanhemmuuden tukea. Opinnäytetyön kautta saamme lisäksi kokemusta moniammatillisesta yhteistyöstä toimimalla yhteistyössä työn tilaajan ja oppilaitoksen kanssa.

Osallistumme sosiaalialan kehittämiseen tuottamalla opinnäytetyöllämme tietoa Vanhempien Akatemian palvelujen kehittämisen tueksi. Sosionomin ammattiosaamiseen kuuluu tunnistaa erilaisia hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä ja siksi haluamme kehittää omia valmiuksiamme tunnistaa

perheiden arjen sujuvuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Haluamme syventää ymmärrystämme siitä, millaisia palveluja perheet nykypäivänä tarvitsevat ja miten perheiden palveluja voitaisiin kehittää vastamaan vielä paremmin perheiden muuttuviin tarpeisiin.

Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kompetenssiin kuuluu sosiaalisten ongelmien, epätasa-arvon ja huono-osaisuuden tunnistaminen. Tutustumme opinnäytetyötä tehdessämme muun muassa niihin yhteiskunnallisiin tekijöihin, jotka perheissä aiheuttavat vanhemmuuden tuen tarpeita. Tämän opinnäytetyön kautta haluamme oppia myös tekemään eettisesti ja tieteellisesti luotettavaa tutkimusta. Tutkimuksellinen osaaminen on yksi sosiaalialan kompetensseista ja koska olemme ensikertalaisia näin laajan tutkimuksen tekemisessä, yksi keskeisin oppimistavoitteemme on kehittyä tutkijoina siten, että saamme riittävät taidot ja tiedot tuottavat eettistä ja luotettavaa tietoa tutkimuksen keinoin. Tutkimusta tehdessämme vahvistuu myös eettinen osaamisemme, kun toteutamme tutkimuksemme asiakkaita kunnioittaen ja heidän anonymiteetistansa huolehtien.

Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiseksi asetamme seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitä tukea vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa Vanhempien Akatemiasta?
2. Vastaavatko Vanhempien Akatemian palvelut vanhempien näkökulmasta vanhemmuuden varhaiseen tukeen?

5.2 Kyselytutkimus

Tutkimustehtävän tai tutkimuskysymyksen luonteesta riippuu se, millainen tutkimusmetodi tutkimukselle valitaan. Tutkimusmenetelmä valitaan sen mukaan, millaista tietoa, keneltä tai mistä tietoa etsitään. Kun halutaan selvittää, mitä ihmiset ajattelevat, tuntevat, kokevat tai uskovat, voidaan käyttää kyselylomaketta. (Hirsjärvi, ym. 123, 173–174.) Kysely soveltuu myös hyvin henkilökohtaisten asioiden kysymiseen. Kysely on soveltuva aineiston keräämisen tapa silloin, kun tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. (Vilka 2007 a, 28.) Koska pyrimme tutkimuksellamme keräämään henkilökohtaisia kokemuksia suurelta joukolta ihmisiä, oli kyselytutkimus sopivin tutkimusmenetelmä.

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui kyselytutkimus ja kyselyn toteuttamisen tavaksi sähköinen kyselylomake. Keräsimme aineiston itse, sillä tutkimusongelmaamme vastaavia

valmiita aineistoja ei ole saatavilla. Tutkimuksen ja siihen liittyvän kyselylomakkeen laatiminen edellyttää aikaisempiin teorioihin ja tutkimuksiin perehtymistä sekä käsitteiden määrittelemistä (Hirsjärvi, ym. 2004, 133; Heikkilä 2008, 47). Opinnäytetyömme tietoperustan avulla olemme selvittäneet ja lisänneet ymmärrystämme tutkimuskysymyksen taustalla olevista ilmiöistä.

Keräsimme tutkimuksemme tarvittavan aineiston kyselytutkimuksella. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä tietoa esimerkiksi ihmisten toiminnasta ja mielipiteistä kyselylomakkeen välityksellä. Kyselylomake on mittausväline, jolla pyritään mittaamaan moniulotteisia ilmiöitä, esimerkiksi asenteita tai arvoja. Kysymykset esitetään sanallisesti, mutta vastaukset esitetään numeerisesti, joten kyselyn vastausaineistot koostuvat pääosin luvuista ja numeroista. Sanalliset vastaukset antavat lisätietoa tai vastauksia kysymyksiin, joiden esittäminen numeroina ei olisi käytännöllistä. (Vehkalahti 2014, 11–13.) Kyselyn avulla aineisto kerätään niin, että kysymysten muoto on vakioitu ja kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla (Vilka 2007 a, 27).

Toteutimme kyselytutkimuksen internetin välityksellä Webropol 3.0 -kyselyohjelmalla. Webropol mahdollistaa tutkimusten ja kyselyiden luomisen ja muokkaamisen sekä tilastollisen analysoinnin Professional Statistics lisäosan avulla. (Webropol 2020, viitattu 10.1.2020.) Webropolilla laatimamme kyselylomake (liite 3) julkaistiin Vanhempien Akatemian uutiskirjeessä, joka lähetettiin uutiskirjeen tilaajille 29.4.2020. Asetimme kyselylle vastausajaksi kaksi viikkoa, eli 15.5.2020 saakka. Uutiskirjeessä oli linkki kyselyyn sekä laatimamme saatekirje (liite 2) kyselystä ja sen tarkoituksesta.

Kyselylomakkeen kysymykset laaditaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelmien määrittäminä (Valli 2018, 93) ja ennen tutkimusaineiston keräämistä on oleellista määrittää tarkasti käsitteet, joita tutkimuksessa tullaan käyttämään (Vilka 2007 a, 36–37) Kyselylomakkeen kysymysten on hyvä rakentua juonelliseksi kokonaisuudeksi, jossa edetään asiakokonaisuus kerrallaan. Tutkijan tulee harkita tarkasti, millaisia kysymyksiä tarvitaan, jotta asiakokonaisuus tulee käsitellyksi kattavasti. (Vilka 2007 a, 71.) Kyselylomakkeemme (liite 3) kysymykset on tehty teoreettisten käsitteiden operationalisoinnin avulla.

Kun tutkittavat asiat eivät ole mitattavassa muodossa eikä valmiiksi testattua mittaria ole saatavilla tehdään operationalisointi. Sillä tarkoitetaan tutkittavien, teoreettisten käsitteiden muokkaamista käytännön ja arkikielen tasolle, mittareiksi eli kysymyksiksi. (Valli 2018, 93; Vilka 2007 a, 36.)

Käsitteet muokataan ymmärrettävään muotoon ja puretaan osa-alueisiin, joita voidaan käyttää mittareina (Vehkalahti 2014, 18–19). Teoriaan tutustuminen on ensimmäinen askel mittarin teossa, sillä teorian pohjalta voidaan löytää keskeiset käsitteet mittareita varten (Valli 2018, 93).

Tässä opinnäytetyössä keskeisiksi käsitteiksi nousivat vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen ja varhainen tuki. Purimme nämä käsitteet osa-alueisiin ja ne ilmaistiin arkikielellä. Osa-alueet muuttimme kysymyksiksi ja vakioimme vaihtoehtoiksi kuten Vilka (2007 a, 38) ohjeistaa. Opinnäytetyön operationalisoidut käsitteet ja niistä muodostetut kysymysvaihtoehdot on esitelty liitteessä 1. Aloitimme operationalisoinnin etsimällä vanhemmuuden tukemista, vanhemmuutta sekä varhaista tukea koskevasta teoriasta keskeiset käsitteet. Teorian pohjalta muodostettujen käsitteiden määrittelyn jälkeen listasimme sanoja, joilla käsitteistä arkikielellä voidaan puhua. Näiden arkikielisten sanojen avulla muodostimme kysymyksiä, joilla käsitteitä voidaan kyselylomakkeella mitata. Teoriasta nousseet käsitteet jaotimme neljään eri kategoriaan. Kategoriat ovat: kasvatukseen liittyvät pulmat, parisuhde, eron jälkeinen yhteistyö vanhemmuus sekä palveluihin liittyvät käsitteet (liite 1.) Näiden kategorioiden perusteella muodostuivat kyselylomakkeemme (liite 3) asiakokonaisuudet.

Mittaamisella pyritään löytämään eroja käyttäen mittaustasoja sekä asenne- ja mitta-asteikkoja (Vilka 2007 a, 45). Asenneasteikolla voidaan mitata henkilön kokemuksia ja mielipiteitä esimerkiksi hänen saamastaan palvelusta tai koetusta terveydentilasta (sama, 45), joten asenneasteikon käyttäminen oli sopiva valinta osaan kyselylomakkeemme kysymyksistä. Likertin asteikko on sanallinen asenneasteikko, joka soveltuu erityisesti mielipide väittämien tutkimiseen (sama, 46). Likertin asteikkoa käytettäessä on mietittävä, montako arvoa asteikolle asetetaan, miten arvot ilmoitetaan sanallisesti, millä vaihtoehdolla aloitetaan sekä asetetaanko asteikolle keskikohta, niin sanottu ”en osaa sanoa vaihtoehto” (Heikkilä 2008, 53). Kyselyssämme asetimme Likertin asteikolle viisi arvoa, sillä se on perinteisimmin käytetty asteikko ja siten vastaajille todennäköisesti jo ennestään tuttu. Asetimme vastausvaihtoehdot sanalliseen järjestykseen, jossa vaihtoehto ”täysin samaa mieltä” sijoitetaan ensimmäiseksi asteikon vasempaan reunaan. Vaihtoehto ”täysin eri mieltä” sijoitetaan asteikossa oikealle ja viimeiseksi asetimme vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Sijoitimme ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon asteikon viimeiseksi, sillä keskelle sijoitettuna ja siten ”helppona valintana” se saattaa lisätä kantaa ottamattomien vastausten määrää (Heikkilä 2008, 53). ”En osaa sanoa” -vaihtoehto on tarpeellinen, jotta vastaajaa ei pakoteta ottamaan kantaa asiaan, josta hänellä ei välttämättä ole kokemusta.

Kyselylomakkeen alkuun laitetaan vastausohje sekä helppoja kysymyksiä, joiden on tarkoitus osoittaa tutkimuksen tärkeys ja mielekkyys vastaajalle (Valli 2018, 94). Kyselyn vastausohjeessa (liite 3) kerroimme kyselymme kohderyhmän sekä kyselyn oletetun keston. Kerroimme kyselyn sisältävän sekä taustatietokysymyksiä, mielipideväittämiä että avoimia kysymyksiä. Ohjeistimme vastaajat valitsemaan omaa näkökantaansa parhaiten kuvaavan valmiin vaihtoehdon tai vastaamaan annettuun tilaan omin sanoin. Kyselyssämme (liite 3) helppoja taustatietokysymyksiä oli alussa kolme (kysymykset 1–3). Kyselylomakkeen keskelle sijoitetaan arkaluonteiset kysymykset (sama, 94). Kyselyssämme arkaluonteisia, henkilökohtaisia kysymyksiä olivat kysymykset, jotka koskevat Vanhempien Akatemiasta saatua vanhemmuuden tukea (kysymykset 4–10).

Kyselymme ydinsisältö jakautui seuraaviin osa-alueisiin: vanhemmuuden tuki (kysymykset 4–6) sekä varhaisen tuen elementtien toteutumien Vanhempien Akatemian palveluissa (kysymykset 7–10). Lisäksi selvitimme, mistä muualta kuin Vanhempien Akatemiasta perheet saavat varhaista tukea vanhemmuuteensa (kysymys 11). Kysymys 10 antoi vanhemmille mahdollisuuden antaa kehittämisehdotuksia Vanhempien Akatemian toiminnasta. Vanhemmuuden tuki jakautuu vielä vanhemmuuden eri osa-alueille saatua tukea koskevaan kysymykseen (kysymys 4), parisuhteen tukea koskevaan kysymykseen (kysymys 5) sekä eron jälkeistä vanhemmuutta koskevaan kysymykseen (kysymys 6).

Pitkän kyselylomakkeen loppuun kannattaa sijoittaa helppoja taustakysymyksiä, kuten ikä. Vaikka vastaajan motivaatio alkaisi hiipua kyselyn loppua kohden, on taustatietoja kartoittaviin kysymyksiin helppo vastata ja kyselyn luotettavuus säilyy hyvänä. (Valli 2018, 94–95.) Koska kyselylomakkeemme oli melko pitkä, laitoimme taustatietoja kartoittavia kysymyksiä myös kyselyn loppuun (kysymykset 12–15).

Kyselylomakkeessa (liite 3) käytimme sekä monivalintakysymyksiä (kysymykset 1,11,14), mielipideväittämiä (kysymykset 4,5,6 ja 9), avoimia kysymyksiä (kysymykset 8 ja 10) sekä kysymyksiä, joissa vastaaja valitsi yhden valmiiksi annetuista vaihtoehdoista (kysymykset 2,3,7,12,15 ja 16). Avoimia kysymyksiä laitoimme suljettuja kysymyksiä selvästi vähemmän, mutta ne ovat tärkeitä, jotta vastaajat saavat ilmaista sanottavansa vapaassa muodossa (Hirsjärvi, ym. 2004, 190).

5.3 Kohderyhmä ja aineiston hankinta

Kyselymme perusjoukkona ovat sellaiset vanhemmat, jotka ovat käyttäneet Vanhempien Akatemian palveluja ja ovat tilanneet Vanhempien Akatemian uutiskirjeen. Perusjoukko sisältää kaikki sellaiset havaintoyksiköt (esimerkiksi ihmiset, yritykset, tekstit), joista tutkimuksessa halutaan tietoa (Vilka 2015 b, 98–99). Tutkimuksessamme halusimme kokemuksia laajasti kaikkiin eri Vanhempien Akatemian palveluihin osallistuneilta vanhemmilta. Palveluja käyttäviä vanhempia on määrällisesti paljon ja he asuvat laajalti Oulun ympäristössä, jolloin heidät oli helpoin tavoittaa sähköisen kyselytutkimuksen avulla. Vanhempien Akatemialla on sähköpostilista heidän kuukausittaisen uutiskirjeensä lähettämistä varten. Vanhempien Akatemian uutiskirjeen on tilannut itselleen 1300 henkilöä, joista osa on kasvatusalan ammattilaisia, eivätkä he siten kuulu kyselyn kohderyhmään. Emme voi tarkasti laskea kohderyhmään kuuluvien vanhempien määrää, sillä sähköpostilistalta on mahdotonta erotella sitä, kuka on vanhempi ja kuka kasvatusalan ammattilainen.

Kyselymme vastauslinkki liitettiin Vanhempien Akatemian 29.4.2020 lähetettyyn uutiskirjeeseen. Sekä uutiskirjeessä, että kyselymme saatekirjeessä (liite 2) tuotiin selkeästi esille, että kysely on tarkoitettu Vanhempien Akatemian palveluja käyttäneille vanhemmille. Linkki kyselyyn vastaamiseen lähetettiin Vanhempien Akatemian uutiskirjeessä ja lisäksi se oli esillä heidän nettisivuillaan ja sosiaalisessa mediassa. Lisäksi sähköpostitse muistutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin Vanhempien Akatemian toimesta noin sadalle äskettäin Vanhempien Akatemian toimintaan osallistuneelle asiakkaalle. Kyselyn ilmoitettu vastausaika päättyi 15.5.2020 ja suljimme kyselyn 17.5.2020, kun katsoimme vastaajamäärän riittäväksi tämän opinnäytetyön tutkimustulosten saamiseksi.

Kyselymme vastasi 7 % (n=93) uutiskirjeen tilaajista. Näistä 93:sta kaksi ilmoitti ensimmäisessä kysymyksessä, etteivät olleet käyttäneet Vanhempien Akatemian palveluja, joten he karsiutuivat vastaajien joukosta pois. Vastaajien kokonaismäärä oli siis 7 % (n=91). Vastaajien katoa, eli kyselyyn vastaamattomien määrää on vaikea määrittellä tarkasti, sillä kyselyä mainostettiin Vanhempien Akatemian toimesta eri kanavien kautta. Kyselymme sisältävä uutiskirje lähetettiin 1300 uutiskirjeen tilaajalle, näistä kaikki eivät kuitenkaan kuuluneet kohderyhmäämme. Tästä määrästä laskettuna vastaajien kato on 1207, eli kyselyn vastausprosentti olisi vain 7 %. Koska kyselymme kato on näin suuri, ovat eivät tutkimuksemme tulokset ole yleistettävissä koskemaan Vanhempien Akatemian toimintaa yleisesti, vain ne kuvaavat ainoastaan kyselymme vastanneiden henkilöiden mielipiteitä.

Suunnittelimme ja toteutimme itse kyselylomakkeen (liite 3) Webropol 3.0.- sovelluksella. Saatekirjeessä (liite 2) kerroimme vastaajille tutkimuksemme perustiedot: mistä tutkimuksessa on kyse, kuka tutkimusta tekee ja miten heidät voi tavoittaa mahdollisia kysymyksiä varten sekä mihin tarkoitukseen ja kenen toimesta tutkimuksen tietoja tullaan käyttämään. Saatekirjeessä painotetaan tutkimuksen kohderyhmäksi nimenomaan palveluja käyttäneitä vanhempia, kyselyn vapaaehtoisuutta sekä anonyymiyttä ja jokaiselta vastaajalta saatavan tiedon tärkeyttä. Yhteistyössä Vanhempien Akatemian edustajan kanssa päätimme liittää kyselyyn arvonnin, jossa palkintona oli kuusi kappaletta 50 euron arvoisia lahjakortteja Prismaan. Arvontalomakkeen laati Vanhempien Akatemian edustaja, jonka lähettämän arvontalinkin lisäsimme kyselymme loppuun. Arvontaan osallistuneiden yhteystiedot jäivät siis ainoastaan Vanhempien Akatemian käyttöön ja he suorittivat myös lahjakorttien arvonnin.

Kyselyyn vastaaminen tehdään vastaajille helpoksi ja vaivattomasti sähköisen kyselyn avulla. Verkossa toteutettavien kyselyiden etuina ovat nopeus, taloudellisuus ja visuaalisuus. Sekä kyselylomakkeen toimitus vastaajalle että palautus tapahtuvat verkossa nopeasti ja ilman kuluja. Kyselylomakkeet voidaan myös toteuttaa verkossa ulkomuodoltaan monipuolisesti, miellyttävästi ja kohderyhmälle mahdollisimman sopivaksi. (Valli & Perkilä 2018, 117–118.) Kyselylomakkeen suunnittelussa täytyy ottaa huomioon, että kyselyä voidaan vastata tietokoneen lisäksi kännykän tai tabletin avulla. Lomakkeen täytyy siis toimia eri laitteissa ja myös pienellä näytöllä. (Valli & Perkilä 2018, 118.) Kyselylomake ei saa olla liian pitkä. Jos lomake on liian pitkä, vastaaja ei välttämättä jaksaa pohtia vastaustaan viimeisiin kysymyksiin ja vastausten luotettavuus voi kärsiä. (Valli 2018, 95.)

Panostimme kyselylomakkeen selkeyteen ja helppokäyttöisyyteen esimerkiksi pitämällä värimaailman hillittynä ja selkeänä. Kysymyslomakkeen kielen tulee olla hyvää ja kysymykset ja vastausvaihtoehdot on hyvä kirjoittaa vastaajalle henkilökohtaiseen muotoon. Esimerkiksi: ”sukupuoleni on” on parempi kuin pelkkä ”sukupuoli”. (Valli 2018, 95.) Kyselyä laatiessa on varmistettava, että kaikki vastaajat ymmärtävät käsitteet ja kysymykset samalla tavalla (Vilka 2007 a, 36–37). Kysymysten sanamuodot on harkittava tarkkaan, niiden täytyy olla yksiselitteisiä, eivätkä ne saa johdattaa vastaajaa. Kysymysten epäselvyys aiheuttaakin eniten virheitä tutkimustuloksiin. (Valli 2018, 93.) Kieleltään ja ulkoasultaan selkeällä ja helppokäyttöisellä kyselylomakkeella pyrimme varmistamaan, että kyselymme oli miellyttävä vastata.

Kyselyn lähettämisen ja vastausten saamisen jälkeen siirryimme analysoimaan saatua tietoa. Valli (2018, 96) ohjeistaakin miettimään vastausten tilastoimista jo kysymysten laatimisen yhteydessä.

Vastausvaihtoehdot voi numeroida valmiiksi ja on hyvä etukäteen miettiä, miten vastaukset tullaan analysoimaan.

5.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi alkoi, kun kyselyn vastausaika oli päättynyt. Kyselytutkimuksen avulla kerätty aineisto käsitellään tavallisesti määrällisesti, eli kvantitatiivisesti (Hirsjärvi, ym. 2004, 183). Kvantitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu, että tutkimus tehdään mahdollisimman objektiivisesti. Sekä tutkimustulosten hankinnan että niiden tulkinnan tulisi tapahtua puolueettomasti, mihin päästään esimerkiksi siten että tutkittavan ja tutkijoiden suhde on mahdollisimman etäinen. (Vilka 2007 a, 16.) Analysoimme aineistomme, kuten Vilka (2007 a, 105–119) ohjeistaa. Määrällisen tutkimuksen aineisto käsitellään ensin tarkistamalla lomakkeet ja sitten aineisto muutetaan numeerisesti käsiteltävään muotoon ja vielä tarkistetaan tallennettu aineisto.

Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta vastaajajoukkoa. Määrällisellä tutkimusotteella saadut tulokset esitetään usein taulukoiden tai kuvioiden avulla. (Heikkilä 2008, 16.) Webropol-kyselyohjelman avulla pystyimme koostamaan vastaajien vastauksista erilaisia taulukoita, joiden avulla voimme havainnollistaa saatuja tuloksia. Koska kyselylomakkeemme käsitteli ihmisten mielipiteitä saadusta vanhemmuuden tuesta, oli kyse laadullisten asioiden mittaamisesta määrällisen tutkimuksen keinoin. Laadullisia kysymyksiä voidaan mitata luokittelemalla. Luokittelussa vastaukset usein koodataan numeroilla, mutta vastausvaihtoehdoilla ei ole tiettyä järjestystä tai etäisyyttä toisiinsa. Luokitteluista vastauksista voidaan laskea lukumääriä ja niitä voidaan ristiintaulukoida. (Vehkalahti 2014, 27.) Aineiston analysoinnissa käytimme tilastollisia menetelmiä niissä kysymyksissä, joissa se oli mahdollista. Suurin osa kysymyksien tuloksista on esitelty käyttämällä frekvenssi- ja prosenttijakaumaa. Vastaajien syntymävuoden (kysymys 16) perusteella laskimme vastaajien iän keskiarvon ja mediaanin. Ristiintaulukointia käytimme tarkastellessamme vertaistuen osalta eri palveluihin osallistuneiden vastauksia (taulukko 12).

Kyselymme sisälsi myös avoimia kysymyksiä (kysymykset 8 ja 10, liite 3), jotka analysoimme teemottelemalla. Avoimet kysymykset edustivat kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusotetta. Laadullisen tutkimusmenetelmän yksi tyypillisiä piirteitä pyrkimys kuvata todellista elämää kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan sellaisia menetelmiä tutkimusaineiston keräämisessä, joissa tutkittavien omakohtaiset kokemukset pääsevät esille. (Hirsjärvi, ym. 2004, 152, 154.)

Avoimilla kysymyksillä annoimme vastaajille mahdollisuuden kuvata omin sanoin omia kokemuksiinsa ja näkemyksiään ilman ennalta asetettuja vaihtoehtoja.

Avointen kysymysten teemoittelun teimme aineistolähtöisesti, eli avointen vastausten teemat nousivat vastauksista itsestään (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 14.3.2020). Emme tehneet ennako-oletuksia siitä, millaiset asiat nousevat avoimissa vastauksissa keskeisiksi. Vastaukset listasimme allekkain ja havaitsimme, että samat teemat toistuivat useammassa eri vastauksessa. Eri vastaajien samasta asiasta kertovat vastaukset merkittiin yhteisellä värillä ja näin ne muodostivat oman teemansa, esimerkiksi ”Vanhempien Akatemian toiminnasta tiedottaminen”. Vastaukset, jotka eivät sopineet mihinkään teemaan jätettiin teemojen ulkopuolelle.

5.5 Kyselytutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida kahden tekijän, validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimus mittaa sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Tällöin tavoitteiden asettaminen ja huolellisesti suunniteltu sekä hankittu tiedonkeruu edistävät tutkimuksen validiutta. Kyselytutkimuksessa tutkimuslomake tulee laatia siten, että sillä saadaan kerättyä yksiselitteistä tietoa, joka vastaa koko tutkimusongelmaan. (Heikkilä 2014, 29–30.) Kyselylomakkeen on oltava sellainen, että vastaajat käsittävät kysymykset siten, kuin tutkija on ne ajatellut (Hirsjärvi, ym. 1997, 216).

Reliabiliteetti eli luotettavuus tarkoittaa tulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. Luotettavasti laadittu tutkimus tulee pystyä jäljittelemään myös toisen tutkijan toimesta, joskin on otettava huomioon, että tutkimus on aina paikkaan ja aikaan sidottu, eikä sitä voi suoraan siirtää esimerkiksi eri kulttuuriin. (Hirsjärvi, ym. 1997, 216; Heikkilä 2014, 30.) Reliabiliteettiin vaikuttaa tutkijan tarkkuus ja kriittisyys tutkimusprosessin aikana, tulosten analysointi tutkimukseen sopivilla analyysimenetelmillä sekä riittävän suuri ja oikein valittu kohderyhmä (Heikkilä 2014, 30–31).

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta yritimme varmistaa ensinäkin perehtymällä monipuolisesti vanhemmuuden tukemisen teoriaan, mikä tarkoittaa sitä, että meillä on laaja käsitys siitä, millaisia asioita vanhemmuuden tukeminen pitää sisällään. Toiseksi kyselylomakkeen laatimisessa hyödyn-

simme hankitun teorian pohjalta nousseita operationalisoituja käsitteitä. Näin tekemällä varmistimme, että kysyttävät asiat pohjaavat paitsi teoriaan ovat myös riittävän ”kansankielisesti” laadittuja, jotta vastaajat ymmärtävät ne samalla tavalla kuin me tutkimuksen tekijät. Testasimme kyselylomakettamme ensin luokkatovereillamme, jotta saimme ulkopuolisen näkökulman lomakkeen toimivuudesta ja mahdollisia kehitysehdotuksia esimerkiksi sanamuotoja koskien. Saimme kolme kommenttia, joissa yhdessä kehoitettiin miettimään yhden kysymyksen sanamuotoa sekä yhdessä kerrottiin kyselyn rivittyvän välillä erikoisesti matkapuhelimen näytöltä katsottuna. Lisäksi kyselylomaketta käytiin läpi useamman kerran Vanhempien Akatemian edustajan kanssa ennen sen lähettämistä vanhemmille, jolloin saamme myös heidän näkemyksensä lomakkeen toimivuudesta. Hyvän kyselylomakkeen laatimisen kannalta lomakkeen testaaminen testiryhmällä on ehdottomasti järkevää (Hirsjärvi, ym. 2004, 193).

Kirjoittamalla huolellisesti auki opinnäytetyömme tutkimusprosessin, pyrimme varmistamaan, että myös muut voivat toistaa vastaavan tutkimuksen. Olimme varanneet opinnäytetyömme tekemiseen riittävästi aikaa, jotta liian tiukka aikataulu tai esimerkiksi valmistumisen painaminen päälle eivät johtaneet kiirehtimiseen ja sitä kautta virheisiin tutkimuksen toteuttamisessa tai tulosten analysoinnissa. Kohderyhmämme olivat kaikki Vanhempien Akatemian palveluja käyttäneet vanhemmat, millä halusimme varmistaa sen, että kyselyymme tuli riittävästi vastauksia luotettavan tutkimustuloksen saamiseksi. Tulosten analysoinnissa käytimme itsellemme jo ennestään tuttuja analyysimenetelmiä, joihin olemme opintojemme aikana perehtyneet, jotta saatoimme analysoida tulokset mahdollisimman luotettavasti.

Kyselytutkimukseen liittyy monia luotettavuuteen vaikuttavia seikkoja, kuten Hirsjärvi ja kumppanit (2004, 184) osoittavat. Ensinnäkin hyvän kyselylomakkeen laatiminen vie aikaa ja siltikään ei ole varmaa, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat. Kyselylomakkeessa väärinymmärryksiä on mahdoton oikaista. Luotettavuuteen vaikuttaa merkittävästi myös se, miten huolellisesti ja tosissaan vastaajat vastaavat kyselyyn ja miten paljon heillä lopulta on kokemusta kysytystä asiasta. Kyselylomakkeestamme tuli pitkä, mikä on voinut vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Koska kyselymme oli niin laaja, on tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa otettava huomioon se, että vastaajat saattoivat jo loppua kohden kyllästyä vastamaan, mikä vaikuttaa vastausten aitouteen. Laitoimme kyselyn loppuun helppoja taustatietokysymyksiä, jotta vastausten laatu ei kärsi, vaikka lomake on pitkä.

Opinnäytetyötä tehdessä on hallittava hyvä tieteellinen käytäntö sekä sen vastuut, ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen yleiset periaatteet ja onko tutkimusta tarpeen ennakoarvoida eettisesti ja kuinka se tehdään (ARENE 2019, 5). Tieteellisesti uskottavan ja luotettavan tutkimuksen toteuttaminen edellyttää, että tutkimus tehdään hyvän tieteellisen käytännön mukaan. Jokainen tutkimuksen tekijä vastaa ensisijaisesti itse siitä, että noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (TENK 2012a, 6–7.) Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkimus tehdään rehellisesti, avoimesti, suunnitelmallisesti, huolellisesti ja muiden tutkijoiden työtä kunnioittaen (ARENE 2019, 8–9). Tutkimukselle on hankittu tarvittavat tutkimusluvut (TENK 2012a, 6). Tutkimuksesta saatu tieto raportoidaan ja tallennetaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla (TENK 2012a, 6).

Ihmisiin kohdistuvaa tutkimusta tehdessä on kunnioitettava yleisiä eettisiä periaatteita, joita ovat muun muassa tutkittavien henkilöiden ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä se, että tutkimuksesta ei saa aiheutua tutkimukseen osallistuville riskejä, vahinkoa tai haittaa. Ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan siten, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista eikä tutkittavalle siten synny tunnetta osallistumisen pakollisuudesta. Tutkittavalla on oltava mahdollisuus keskeyttää tai peruuttaa osallistumisensa tutkimukseen. Tutkittavan on saatava ymmärrettävää tietoa siitä, mikä tutkimuksen tavoite on, miten hänen henkilötietojaan käsitellään, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa ja miten tutkimuksesta saatu aineisto käsitellään ja säilytetään. (TENK 2019b, 7–9.) Tutkimuksen kannalta olennaiset sidosryhmät tuodaan selkeästi julki tutkimukseen osallistuville sekä tuloksia raportoitaessa (TENK 2012a, 6). Opinnäytetyöprosessissa tulee huomioida henkilötietojen turvallinen käsittely ja tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tietosuojan toteutuminen (ARENE 2019, 7).

Tutkimuksemme eettisyys toteutui siten, että tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Webropol- kyselyn voi keskeyttää koska tahansa, mikäli kyselyyn vastaaja kokee sen tarpeelliseksi. Osallistumista ei voinut kuitenkaan peruuttaa, mikäli oli lähettänyt vastauslomakkeen, sillä vastauslomakkeet tallentuvat meille anonymisti, eikä yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa, jolloin yksittäistä vastausta ei myöskään voi poistaa. Huolellisesti laaditulla saatekirjeellä pystyimme takaamaan sen, että kyselyn vastaanottajat saivat tarvittavat tiedot kyselyn tavoitteesta sekä vastaajien henkilötietojen ja saatujen tulosten käsittelemisestä ja säilyttämisestä. Saatekirjeessä toimme myös julki sen, että tutkimuksen tulokset siirtyvät Vanhempien Akatemian käyttöön. Webropol- kyselyohjelma mahdollistaa vastauksien tallentamisen anonymisti, eli vastaaja ei ole vastausten perusteella tunnistettavissa. Anonyymiyttä edisti myös se, että laadimme kyselylomakkeen siten, että

se ei sisällä sellaisia kysymyksiä, joiden pohjalta olisi mahdollista tunnistaa vastaaja. Emme myöskään olleet suorassa kontaktissa vastaajien kanssa, mikä auttoi meitä säilyttämään tarvittavan etäisyyden tutkittaviin.

Tutkimustamme ohjasivat ja sitoivat hyvän tieteellisen käytännön lisäksi vallitseva lainsäädäntö sekä sosiaalialan ammattihenkilöinä Talentian laatimat Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosionomeina ammattietikkamme perustuu ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kunnioittamiseen (Talentia 2017, 10–11). Opinnäytetyötä tehdessä toimimme eettisesti kunnioittavasti niin kyselyymme vastaajia kuin yhteistyökumppaneitammekin kohtaa. Kyselyn ja siitä saadut tulokset laadimme siten, että ne eivät loukkaa tai arvostele ketään eikä esimerkiksi eri perhemuotoja aseteta paremmuusjärjestykseen.

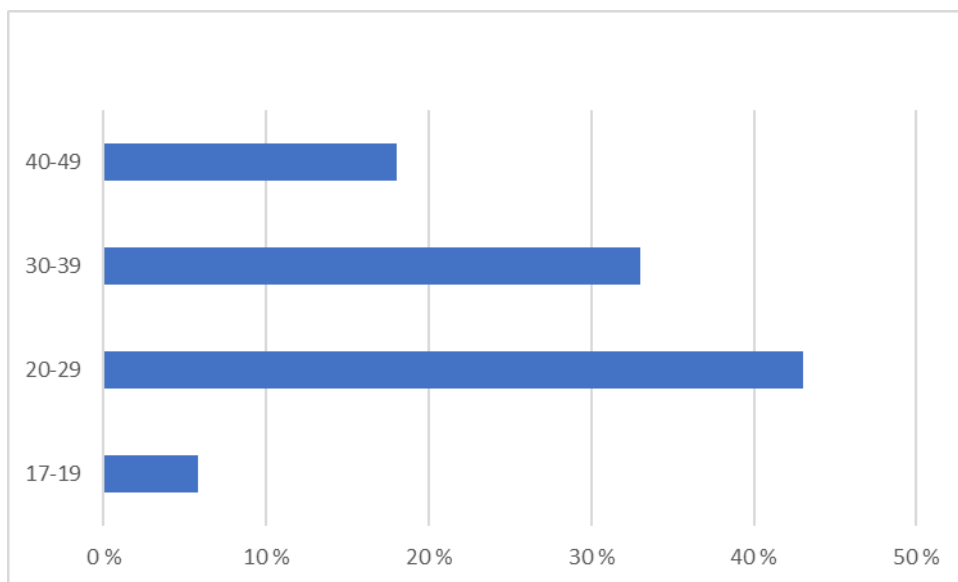
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

Vanhempien akatemia lähetti linkin kyselymme sähköpostitse 1300 Vanhempien Akatemian uutiskirjeen tilaajalle. Kyselymme vastasi yhteensä 7 % (n=93) kyselyn saaneista, joista kaksi ilmoitti, että ei ole käyttänyt Vanhempien Akatemian palveluja, joten todellinen vastaajien lukumäärä on 91 (7 %). Kartoitimme vastaajien taustatietoja kysymyksillä 3, 12, 15 ja 16 (liite 3). Taustatietoina kysyimme vastaajien sukupuolta, syntymävuotta (ikä), lasten määrää ja lasten ikiä.

Kyselyyn vastanneista 91 vanhemmasta 84 % oli naisia (n=76) ja loput 16 % (n=15) miehiä. Syntymävuotensa ilmoitti 95 % vastaajista (n=86) ja he olivat iältään 17–49-vuotiaita. Vastaajien iän keskiarvo oli 30,6 ja mediaani 30. Vastaajat ikäluokittain esitellään taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Vastaajien ikäluokka (n=86)

Taulukosta 1 voidaan havaita, että 43 % (n=37) kyselyyn vastanneista vanhemmista kuului ikäluokkaan 20–29-vuotiaat. Ikäluokkaan 30-39 -vuotiaat kuuluivat vastaajista 33 % (n=28). Vastaajista 19 % (n=16) oli iältään neljästäkymmenestä vuodesta ylöspäin. Alle 20-vuotiaita oli 6 % (n=5) kyselyyn vastanneista vanhemmista.

Kaikki kyselyyn vastanneet (100 %, n=91) vanhemmat ilmoittivat perhemuotonsa. Vastaajien perhemuodot esitellään taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Vastaajien perhemuoto (n=91)

Perhemuoto	n	prosentti
Ydinperhe	56	62 %
Yhden vanhemman perhe	18	20 %
Uusperhe	14	15 %
Muu, eroperhe	2	2 %
Monikkoperhe	1	1 %
Yhteensä	91	100 %

Kuten taulukosta 2 on selvästi luettavissa, vanhemmista enemmistö, 62 % (n=56) kuului ydinperheeseen. Vanhemmista 20 % (n=18) ilmoitti perhemuodokseen yhden vanhemman perheen. Uusperheeseen kuului vastanneista vanhemmista 15 % (n=14). Yksi vanhempi ilmoitti perhetyyppikseen monikkoperheen ja kaksi vanhempaa valitsi perhemuodokseen vaihtoehdon, ”muu, mikä”. Tähän vanhempi pystyi kirjoittamaan itse perhemuotonsa ja molemmat vanhemmat kirjoittivat ”eroperhe”. Huomion arvoista on se, että vaikka vaihtoehtoina oli myös muita perhemuotoja, kuten sateenkaari-perhe tai kahden kulttuurin perhe, ei näihin perhemuotoihin tullut yhtään vastausta.

Kyselyyn vastanneista vanhemmista 93 % (n=85) ilmoitti kysyttäessä lastensa lukumäärän. Vastaajien lasten lukumäärät esitellään taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Lasten lukumäärä (n=85)

Lasten lukumäärä	n	prosentti
1 lapsi	18	21 %
2 lasta	37	44 %
3 lasta	17	20 %
4 lasta	8	9 %
5 lasta	3	4 %
6 lasta	1	1 %
7 lasta	1	1 %
Yhteensä	85	100 %

Kuten taulukko kolmosesta käy ilmi, suurin osa kyselyyn vastanneista vanhemmista, yhteensä 64 % (n=54), oli kahden tai kolmen lapsen vanhempia. Yhden lapsen vanhempia oli 21 % (n=18) vastaajista. Kyselyyn vastanneista vanhemmista 15 % (n=13) kertoi heillä olevan 4–7 lasta.

Kaikki kyselyyn vastanneet 91 (100 %) vanhempaa ilmoittivat lastensa iät. Vanhempi pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon sen mukaan, montako lasta hänellä on. Lasten iät jakautuivat siten, että eniten vastauksia tuli ikäryhmään 3–6-vuotta. Lasten ikäluokat on koottu taulukkoon 4.

TAULUKKO 4. Lasten ikäluokat (n=91)

Ikäluokka	n	%
0–2-vuotiaita	19	21 %
3–6-vuotiaita	46	51 %
7–12-vuotiaita	44	48 %
13–15-vuotiaita	24	26 %
16–18-vuotiaita	16	18 %
yli 18-vuotiaita	19	21 %

Kuten taulukko 4 kuvaa, vastaajista 51 %:lla (n=46) oli 3–6-vuotiaita lapsia. Lasten ikien suhteen huomionarvoista on se, että Vanhempien Akatemian palveluja käyttävillä vanhemmilla on kaikenikäisiä lapsia, myös yli 18-vuotiaita.

6.2 Vanhempien Akatemian palvelujen käyttö

Selvitimme kysymysten 1 ja 2 avulla, mitä Vanhempien Akatemian palveluja vastaajat ovat käyttäneet ja kuinka kauan he ovat olleet Vanhempien Akatemian palvelujen piirissä.

Vanhempien Akatemian kaikkia palveluja oli käytetty vastaajien toimesta, mutta käyttäjämäärissä on suurta vaihtelua (kts. taulukko 5). Vanhempi pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon sen mukaan, kuinka monta eri palvelua hän oli käyttänyt. Vastaajien käyttämät palvelut Vanhempien Akatemiassa on eritelty taulukossa 5. Kyselyn laadinnassa tapahtui virhe, jonka vuoksi tähän kysymykseen pääsivät vastaamaan myös sellaiset vastaajat, jotka kyselyn alussa vastasivat, että eivät ole käyttäneet Vanhempien Akatemian palveluja. Siksi kysymyksen vastaajamäärä on 93.

TAULUKKO 5. Vastaajien käyttämät palvelut Vanhempien Akatemiassa (n=93)

Palvelu	n	Prosentti
Asiantuntijaluennot	52	56 %
Parisuhdekurssit	23	25 %
Ilmeelliset vuodet- ryhmä	22	24 %
Vanhempien pysäkki	17	18 %
Retket ja tapahtumat	13	14 %
Vanhempainillat	13	14 %
Liikuntakurssit	7	8 %
Vanhempien mentorointi	3	3 %
Eroauttaminen	5	5 %
Eroseminaari	5	5 %
Joku muu mikä	5	5 %
En ole osallistunut	2	2 %

Perheteatteri	1	1 %
---------------	---	-----

Tulkitsemalla taulukko 5:sta selviää, että useimmiten käytetty Vanhempien Akatemian palvelu olivat asiantuntijaluennot, joihin oli osallistunut 56 % (n=52) vastaajista. Seuraavaksi eniten käytettyjä palveluja olivat parisuhdekurssit, joita oli käyttänyt 25 % (n=23) vastaajista sekä Ihmeelliset vuodet -ryhmä, johon oli osallistunut 24 % (n=22) vastaajista.

Käytettyjen palvelujen lisäksi kysyimme vastaajilta, kauanko he olivat käyttäneet Vanhempien Akatemian palveluja. Palvelujen piirissä käytetty aika on esitelty taulukossa 6.

TAULUKKO 6. Vanhempien Akatemian palvelujen piirissä käytetty aika (n=93)

Aika	n	Prosentti
Alle 2-vuotta	45	48 %
2–4-vuotta	33	35 %
4–6-vuotta	8	9 %
Yli 6-vuotta	7	8 %
Yhteensä	93	100 %

Kuten taulukosta 6 käy ilmi, lähes puolet vanhemmista, 48 % (n=45), vastasi käyttäneensä Vanhempien Akatemian palveluja alle kaksi vuotta. Kahdesta neljään vuotta palveluja oli käyttänyt 35 % (n=33) vanhemmista ja 4–6 vuotta palveluja oli käyttänyt 9 % (n=8). Vajaa 8 % (n=7) kyselyyn vastanneista vanhemmista oli osallistunut Vanhempien Akatemian palveluihin yli kuuden vuoden ajan.

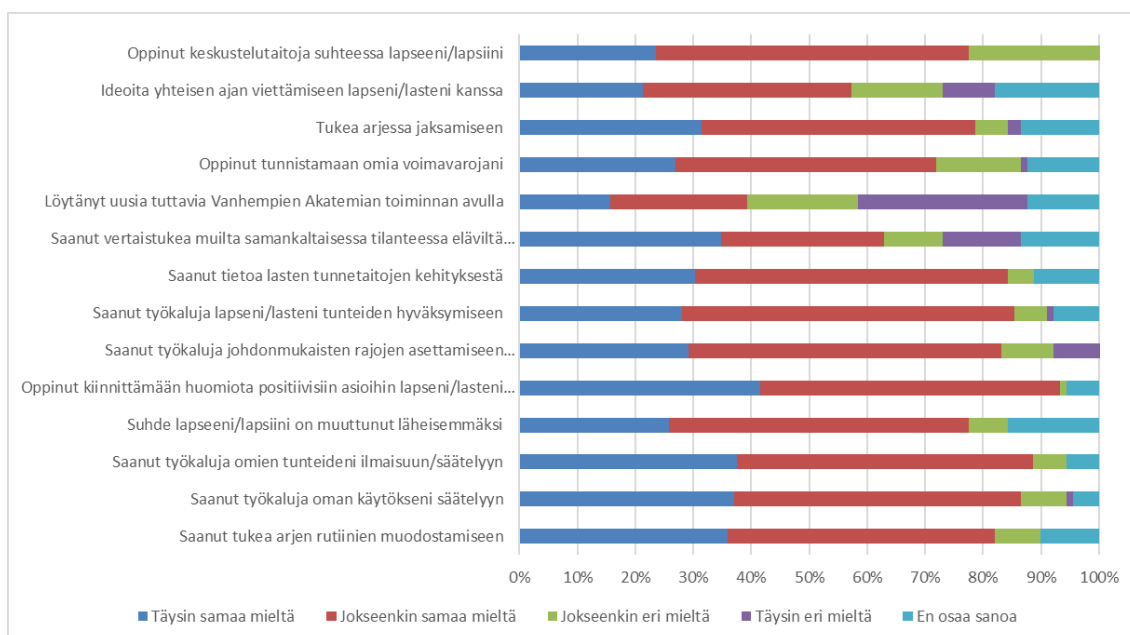
Tuloksia laatiessamme huomasimme tehneemme kyselylomakkeeseen virheen, jonka vuoksi tähän kysymykseen pystyivät vastamaan myös ne vastaajat, jotka olivat ensimmäisessä kysymyksessä vastanneet, että eivät ole käyttäneet Vanhempien Akatemian palveluja, siksi tässä kysymyksessä kokonaisvastaajamäärä on 93. Molemmat näistä vastaajista olivat valinneet vastausvaihtoehdoista ”alle kaksi vuotta”

6.3 Vanhempien Akatemian tarjoama tuki vanhemmuuden eri osa-alueille

Saadaksemme vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme ”Mitä tukea vanhemmat ovat saaneet Vanhempien Akatemiasta” laadimme teoretiedon pohjalta vanhemmuuden tukeen liittyvistä keskeisistä piirteistä kysymyksen (kysymys 4), jossa oli 14 väittämää. Näihin vanhempi pystyi vastamaan asteikolla täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä tai en osaa sanoa. Näistä vaihtoehdoista vanhempi pystyi valitsemaan vain yhden, joka vastasi parhaiten hänen mielipidettään.

Kysymyksessä kartoitimme seuraavia pääteemoja: arjessa jaksamisen tuki ja tuki arjen rutiinien muodostumiseen, tunnetaitojen käsittelyyn ja oman käytöksen säätelyyn palveluista saadut työkalut, palveluista saadut lasten kasvatukseen liittyvät työkalut, sekä palveluista saatu vertaistuki ja uusien tuttavuuksien löytäminen. Viimeisenä vaihtoehtona oli avoin kenttä, johon vanhempi pystyi omin sanoin kirjoittamaan sellaisia Vanhempien Akatemiasta saatuja vanhemmuuden tuen muotoja, joita emme olleet valmiisiin väittämiin laittaneet. Vastaajista 98 % (n=89) vastasi kysymykseen koskien Vanhempien Akatemian tarjoamaa vanhemmuuden tukea. Vastausten tarkat prosenttiosuudet on koottu taulukkoon 7. Seuraavaksi esittelemme muutaman poiminnan vastauksista pääteemojen jaottelua noudattaen.

TAULUKKO 7. Vanhemmuuden osa-alueilta saatu tuki (n=89)

Vastanneista vanhemmista 82 % (n=73) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että hän oli saanut Vanhempien Akatemian palveluista tukea arjen rutiinien muodostamiseen, vaikkakin 10 % (n= 9) vanhemmista ei osannut sanoa, oliko saanut tukea arjen rutiinien muodostamiseen. Vanhemmista 78 % (n=70) kertoi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut tukea arjessa jaksamiseen, mutta samalla 13 % (n=12) vanhemmista ei osannut sanoa mielipidettään väittämään. Jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämiin olivat vain muutamat vastaajat.

Tunnetaitojen käsittelyyn ja oman käytöksen säätelyyn liittyvissä väittämissä vanhemmat olivat pääasiassa täysin tai jokseenkin samaa mieltä aihealueen väittämien kanssa. Väittämään ”olen saanut työkaluja omien tunteiden ilmaisuun/säätelyyn” oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä peräti 89 % (n=79) vanhemmista. Kyselyyn vastanneista vanhemmista 84 % (n=75) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut tietoa lapsen tunnetaitojen kehityksestä, mutta kuitenkin 11 % (n=10) ei osannut sanoa mielipidettään väittämään. Omia voimavarojaan kertoi oppineensa tunnistamaan 72 % (n=64) vanhempaa. Kysymykseen vastanneista vanhemmista jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 16 % (n=14) vastaajista ja väittämään ei osannut vastata 12 % (n=11) vanhempaa.

Vanhempien Akatemiasta lasten kasvatuksen tueksi saatuja työkaluja kartoittavissa kysymyksissä vanhemmat olivat pääsääntöisesti täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämien kanssa. Varsinkin väittämän ”olen oppinut kiinnittämään huomiota positiivisiin asioihin lapseni/lasteni toiminnassa” kanssa vanhemmat olivat erittäin yksimielisiä, sillä 93 % (n=83) vastaajista oli väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Selkeästi vanhempien mielipiteitä jakoi väittäjä ”olen saanut ideoita yhteisen ajan viettämisestä lapseni/lasteni kanssa”, sillä väittäjästä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä 57 % (n=51) vastaajaa, kun taas jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 25 % (n=22) vastaajaa. Myös sellaisia vanhempia, jotka eivät osanneet sanoa mielipidettään oli 13 % (n=12).

Vanhemmat olivat eniten jokseenkin tai täysin eri mieltä suhteessa niihin väittämiin, jotka koskivat Vanhempien Akatemian kautta saatavaa vertaistukea tai uusien tuttavuuksien muodostumista. Kyselyyn vastanneista vanhemmista 62 % (n=56) kertoi saaneensa vertaistukea samankaltaisessa tilanteessa eläviltä vanhemmilta ja 39 % (n=35) kertoi löytäneensä uusia tuttavuuksia Vanhempien Akatemian palveluiden kautta. Täysin eri mieltä vertaistukea koskevaan väittämään oli 13 % (n=12) vastaajista ja täysin eri mieltä väittämään ”olen saanut uusia tuttavuuksia Vanhempien Akatemian toiminnan kautta” oli peräti 29 % (n=26) kysymykseen vastannutta vanhempaa.

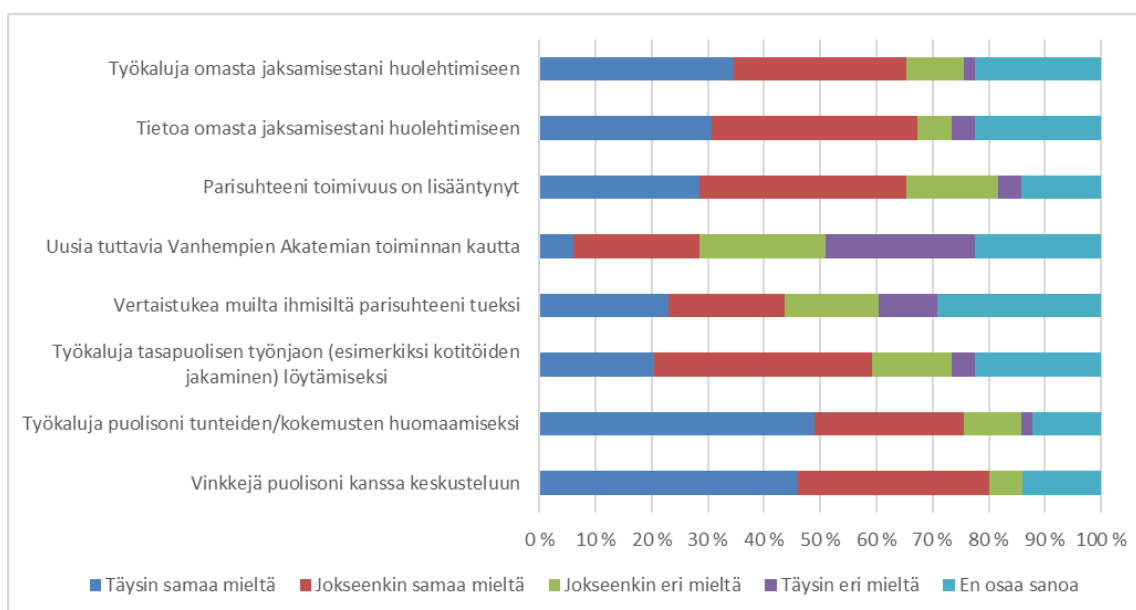
Kysymyksen 4 viimeinen vaihtoehto oli avoin vaihtoehto ”jokin muu, mikä”, johon vanhemmat vastasivat saaneensa apua lapsen kehityksen ymmärtämiseen ja omaan vanhemmuuteensa, tukea parisuhteeseen pikkuvauva- aikana ja huomanneensa positiivisia asioita myös itsessään. Myös Vanhempien Akatemian työntekijät saivat kiitosta avoimissa vastauksissa.

”Olen kohdannut ihmisiä, jotka välittävät.”

Yksi vanhemmuuden tuen osa-alueista on parisuhteeseen saatava tuki. Vanhempien Akatemiasta saatua tukea parisuhteelle kartoitimme kysymyksellä 5, jossa oli kahdeksan (8) väittämää, joihin vanhempi pystyi vastamaan asteikolla täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä tai en osaa sanoa. Näistä vaihtoehdoista vanhempi pystyi valitsemaan vain yhden, joka vastasi parhaiten hänen mielipidettään. Viimeisenä oli avoin vaihtoehto ”jokin muu, mikä”, johon vanhempi pystyi kirjoittamaan omin sanoin vastauksensa.

Vanhemmista 56 % (n=51) vastasi parisuhteeseen saatua tukea koskeviin väittämiin. Vanhempien vastaukset on koottu taulukkoon 8. Taulukon lisäksi esittelemme sanallisesti muutamia poimintoja vanhempien vastauksista parisuhteen tukeen liittyen.

TAULUKKO 8. Vanhempien vastaukset parisuhteen tukea koskeviin väittämiin (n= 51)

Taulukkoa 8 tulkitsemalla voidaan havaita, että vanhempien vastaukset parisuhteen tukea koskevissa väittämissä ovat huomattavasti heterogeenisempiä, kuin heidän vastauksensa vanhemmuuden tukea koskeviin väittämiin. Kun vanhemmuuden tukea koskevissa väittämissä vanhemmat olivat pääsääntöisesti täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämien kanssa, parisuhteen tukea koskevaa kuviota katsoessa on havaittavissa paljon enemmän ”jokseenkin tai täysin eri mieltä”- vastauksia sekä ”en osaa sanoa”- vastauksia. Vanhempien vastaukset jakautuvat siis tasaisemmin kaikkiin eri vastausvaihtoehtoihin.

Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämään ”olen saanut vinkkejä puolisoni kanssa keskusteleminen” oli 80 % (n=41) vastaajista. Tämä oli ainoa väittäminen, johon ei tullut yhtään ”täysin eri mieltä”- vastausta. Eniten väittämän kanssa eri mieltä olevia vastauksia tuli väittämään ”olen saanut uusia tuttavuuksia Vanhempien Akatemian toiminnasta”, sillä 49 % (n=25) vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämän kanssa ja ainoastaan 6 % (n=3) vanhemmista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa.

Kysymyksessä viimeisenä oli myös avoin vaihtoehto ”jokin muu, mikä” ja mahdollisuus kirjoittaa avoimeen tekstikenttään omin sanoin. Tähän saimme yhden vanhemman vastauksen, joka oli kirjoittanut:

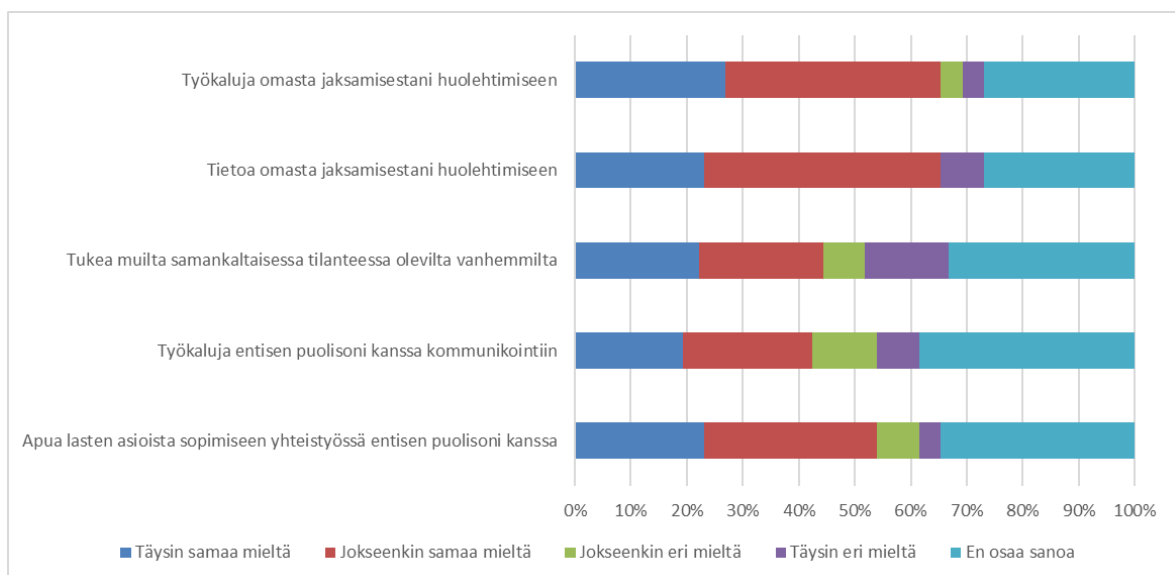

”Olen oppinut hyväksymään itseni”.

Vanhemmuus jatkuu myös eron jälkeen ja siksi yksi tutkimuksessamme käsiteltävistä vanhemmuuden osa-alueista on eron jälkeinen vanhemmuus. Kysymyksellä 6 kartoitimme eron jälkeistä vanhemmuuden tukea. Kysymyksessä oli viisi (5) väittämää, joihin vanhempi pystyi vastamaan asteikolla täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä tai en osaa sanoa. Näistä vaihtoehdoista vanhempi pystyi valitsemaan vain yhden, joka vastasi parhaiten hänen mielipidettään. Viimeisenä oli avoin vaihtoehto ”jokin muu, mikä”, johon vanhempi pystyi kirjoittamaan omin sanoin vastauksensa.

Vanhemmista 30 % (n=27) vastasi eron jälkeistä vanhemmuuden tukea koskevaan kysymykseen. Vastaukset on koottu taulukkoon 9. Kuvion lisäksi nostamme sanallisesti esille muutamia poimintoja vanhempien vastauksista.

TAULUKKO 9. Vastaajien kokemukset eron jälkeisestä tuesta (n=27)

Taulukon 9 antamasta tiedosta voidaan tulkita, että eniten samaa täysin tai jokseenkin samaa mieltä vanhemmat olivat koskien omaan jaksamiseen liittyviä väittämiä. Eri mieltä vanhemmat olivat väittämään koskien muilta samankaltaisessa tilanteessa olevilta vanhemmilta saatua tukea, johon 22 % (n=6) vastasi olevansa jokseenkin tai täysin eri mieltä. Myöskään työkaluja entisen puolisonsa kanssa kommunikointiin kaikki vanhemmat eivät olleet kokeneet saaneensa, sillä vastaajista 19 % (n=5) oli väittämän kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä.

6.4 Vanhempien Akatemiasta saadun tuen vastaavuus vanhempien tuen tarpeisiin

Toinen tutkimuskysymyksemme on, vastaavatko Vanhempien Akatemian palvelut vanhempien näkökulmasta vanhemmuuden varhaiseen tukeen. Toiseen tutkimuskysymykseemme vastataksemme laadimme kysymykset 7,8, ja 9. Kysymyksen 7 väittämään ”saamani apu vastasi niihin tarpeisiin, joiden vuoksi osallistuin toimintaan” asetimme kolme vaihtoehtoa, josta vastaajan tuli valita yksi. Vaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”osittain”. Vastaajista 100 % (n=91) vastasi kysymykseen, jossa kysyimme, vastasiko Vanhempien Akatemiasta saatu tuki niihin tarpeisiin, jonka vuoksi vanhempi oli palveluiden piiriin hakeutunut. Vanhempien vastaukset ovat koottuna taulukossa 9.

TAULUKKO 10. Vanhempien Akatemiasta saadun tuen vastaavuus tarpeisiin (n=91)

Vastasiko tuki tarpeisiin	n	Prosentti
Kyllä	77	85 %
Ei	1	1 %
Osittain	13	14 %
Yhteensä	91	100 %

Kuten taulukosta 10 käy selvästi ilmi, valtaosa vanhemmista, 85 % (n=77), koki Vanhempien Akatemialta saadun tuen vastanneen niihin tarpeisiin, voiden vuoksi vanhempi oli osallistunut Vanhempien Akatemian palveluihin. Vastaajista 14 % (n=13) kertoi saadun tuen vastanneen tuen tarpeeseen osittain ja vain 1 % (n=1) vastasi, että saatu tuki ei vastannut tuen tarpeeseen.

Seuraavaksi pyysimme vanhempia avoimen kysymyksen (kysymys 8) avulla perustelemaan vastustaan edelliseen väittämään. Tähän antoi vastauksensa yhteensä 55 % (n=50) vastaajista. Vastauksissa eniten esille nousivat asiantuntijaluentoja koskevat kokemukset, Vanhempien Akatemian toimintaa tai henkilökuntaa kuvaavat kokemukset, eroauttamisesta saatu tuki ja apu sekä arjessa jaksamiseen saatu apu.

Avoimeen kysymykseen vastanneista vanhemmista 32 % (n=16) nosti vastauksessaan esille asiantuntijaluennot. Useimmat asiantuntijaluennoista kirjoittaneet vanhemmat olivat sitä mieltä, että luennot olivat olleet heille erittäin hyödyllisiä ja että he olivat saaneet niistä apua. Myös eroavia mielipiteitä löytyi, sillä 4 % (n=2) asiantuntijaluennoille osallistunutta vanhempaa koki luentojen sisällöt köykäisiksi tai sellaisiksi, joista heillä oli jo ennestään tietoa, jolloin he eivät olleet kokeneet saaneensa niistä apua.

Vanhemmat kuvasivat vastauksissaan Vanhempien Akatemian palveluja joustaviksi, hyvin suunnitelluiksi ja laaja-alaisiksi. Henkilökunnan vanhemmat kuvaavat ammattitaitoisiksi ja lämminhenkiksi, sekä ilmapiirin Vanhempien Akatemian palveluissa turvalliseksi ja mukavaksi. Toisaalta 8 prosentissa (n=4) vastauksista nostettiin esiin seikkoja, joiden vuoksi toiminta ei ollut vastannut avun tarpeisiin. Näitä seikkoja olivat se, että työskentely oli vanhemman mielestä jäänyt kesken tai loppunut ”ennen aikojaan”, vanhemman yhteydenotto pyyntöön ei ollut palattu tai vanhemman huolen aiheeseen ei ollut vastattu vanhemman toivomalla tavalla.

Vanhemmista 8 % (n=4) avasi vastauksessaan eroauttamisesta saatua tukea. Vastausten perusteella eroauttamisesta saatu tuki on vastannut vanhempien tarpeisiin, sillä vanhemmat kertovat saaneensa konkreettista tietoa ja tukea eron jälkeiseen vanhemmuuteen sekä lasten huomioimiseen erotilanteessa ja saatu tuki on koettu erittäin hyväksi ja hyödylliseksi.

” Haimme apua erotilanteeseen ja lapsille erosta kertomiseen. Ja käytännön asioiden hoitamiseen. Lapsiimme luonteet huomioitiin hyvin asiaa lähestyessä. Saimme enemmän apua, kuin osaisimme edes odottaa ja kuvitella.”

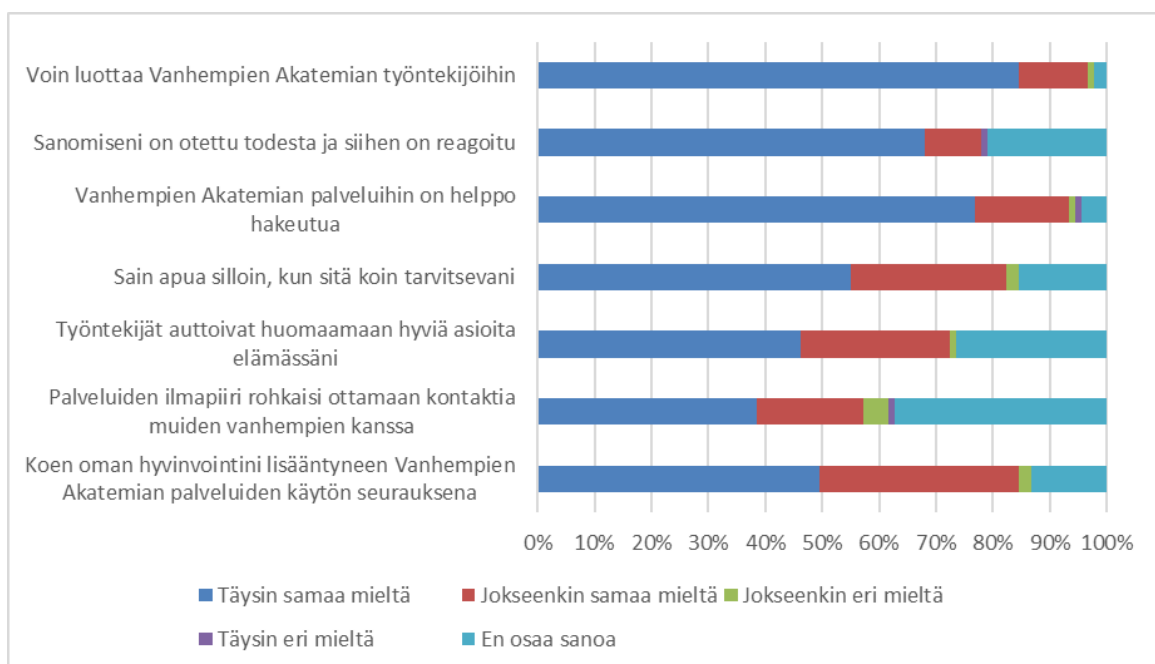
Arkeensa tukea saaneet vanhemmat kertoivat saaneensa Vanhempien Akatemiasta sekä käytännön vinkkejä ja neuvoja että myös paljon ajattelemisen aihetta vanhemmuuden ja parisuhteen tueksi. Monet vanhemmat toivat vastauksissaan esille, että toimintaan osallistuminen oli avartanut näkökulmia niin vanhemmuuden kuin parisuhteenkin osalta.

” Sekä itseni lisäksi, tiedän perheitä keille Vanhempien Akatemia on korvaamaton tuki arjessa.”

6.5 Varhaisen tuen toteutuminen Vanhempien Akatemian palveluissa

Selvittääksemme toteutuvatko varhaisen tuen ominaisuudet Vanhempien Akatemian asiakasvanhempien näkökulmasta, laadimme seitsemän väittämää, jotka koskivat Vanhempien Akatemian palveluissa toteutuvia varhaisen tuen ominaisuuksia. Vastaukset ominaisuuksista on koottu taulukoon 11.

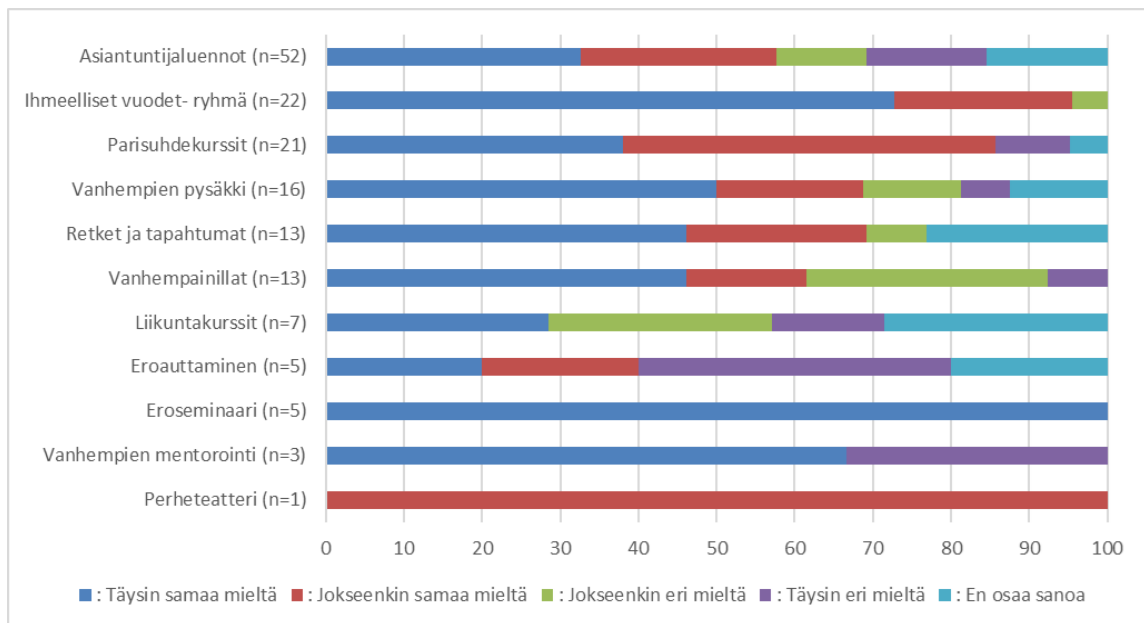
TAULUKKO 11. Varhaisen tuen ominaisuuksien toteutuminen Vanhempien Akatemian palveluissa (n=91)

Kuten taulukosta 11 käy ilmi, kaikissa seitsemässä väittämässä täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus on yli puolet vastaajista. Väitteiden kanssa samaa mieltä olevien osuudet ovat suurimmat väittämissä ”voin luottaa Vanhempien Akatemian työntekijöihin” (97 %, n=88) sekä ”palveluihin on helppo hakeutua” (93 %, n=85), joissa lähes kaikki vastaajat ovat kokeneet olevansa samaa mieltä. Eniten eri mieltä väittämistä olivat vastaajat (6 %, n=5) väittämässä ”palveluiden ilmapiiri rohkaisi ottamaan kontaktia muiden vanhempien kanssa. Samaan väittämään ei 37 % (n= 34) vastaajista ole osannut ottaa kantaa.

Tutkimuksemme tulosten valossa näyttää siltä, että Vanhempien Akatemian toiminta ei auta vanhempien enemmistöä löytämään uusia tuttavuuksia. Vertaistuen saaminen ei siten toteudu Vanhempien Akatemian palveluissa erityisen hyvin, vaikka vertaistuki on yksi tärkeimmistä varhaisen vanhemmuuden tuen elementeistä. Tutkimuksemme tulokset kertovat, että Vanhempien Akatemian kautta saadun vertaistuen määrä jää alhaiseksi. Koska Vanhempien Akatemia tarjoaa useaa erilaista palvelua, ristiintaulukoimme eri palveluihin osallistuneiden vastaajien vastaukset vertaistukea koskevassa väittämässä. Selvitimme ristiintaulukoinnin avulla, miten vanhempien kokemus saadusta vertaistuesta eroaa eri palveluihin osallistuneiden vanhempien välillä. Ristiintaulukoinnin tulos on koottu taulukkoon 12.

TAULUKKO 12. Eri palveluihin osallistuneiden kokemus vertaistuen saamisesta muilta samanlaisessa tilanteessa eläviltä henkilöiltä

Taulukko 12 kertoo vastaajien kokemuksista siitä, että vertaistukea ovat saaneet eniten ne vanhemmat, jotka ovat osallistuneet eroseminaariin, Ilmeelliset vuodet- ryhmään, parisuhdekursseille ja perheteatteriin. Vastaajamäärät ovat niin pieniä, että tilastollisesti luotettavia, kaikkiin Vanhempien Akatemian toimintaan osallistuneisiin vanhempiin yleistettäviä päätelmiä tästä ei voi tehdä. Taulukko antaa kuitenkin viitteitä siitä, että vertaistukea koetaan toisissa palveluissa useammin kuin toisissa.

6.6 Yhteenveto tuloksista

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme vastauksena kyselymme tulokset kertovat, että vanhemmat ovat saaneet Vanhempien Akatemian palveluista monipuolisesti tukea vanhemmuuden eri osa-alueille. Vanhemmat ovat saaneet tukea arkeensa, tietoa ja työkaluja tunne- ja vuorovaikutustaitoihin sekä vertaistukea. Enemmistö kokee oman hyvinvointinsa lisääntyneen Vanhempien Akatemian palvelujen käytön seurauksena. Vaikka vanhemmat kokevatkin palvelujen ilmapiirin rohkaisevan ottamaan kontaktia muihin vanhempiin ja he kokevat saavansa vertaistukea palveluiden piirissä, enemmistö heistä ei kuitenkaan löydä uusia tuttavuuksia palvelujen kautta.

Parisuhteeseensa vanhemmat ovat saaneet tietoa ja työkaluja parisuhteensa tueksi ja kokeneet, että heidän parisuhteensa toimivuus on lisääntynyt. Uusia tuttavuuksia kokee saaneensa alle kolmasosa vastaajista. Eron jälkeiseen vanhemmuuteen vanhemmat ovat saaneet tietoa ja työkaluja omasta jaksamisesta huolehtimiseen sekä lasten asioista sopimiseen yhteistyössä entisen puolison kanssa. Kuitenkaan työkaluja entisen puolison kanssa kommunikointiin ei koe saaneensa kuin alle puolet vastaajista. Sekä parisuhteen ja eron jälkeisen vanhemmuuden tuen suhteen vertaistukea kokee saaneensa vain alle puolet vastaajista.

Vastauksena toiseen tutkimuskysymykseemme tulokset kertovat, että selvä enemmistö vastaajista koki, että Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vastasi vanhempien näkökulmasta vanhemmuuden varhaiseen tukeen. Vanhempien Akatemian palveluja vanhemmat kuvaavat hyvin suunnitelluiksi, laaja-alaisiksi ja joustaviksi. Vanhemmat kuvaavat henkilökunnan ammattitaitoisiksi, lämminhenkiksi ja ilmapiirin palveluissa turvalliseksi ja mukavaksi.

Vanhemmat kokevat, että Vanhempien Akatemian palveluihin on helppo hakeutua ja työntekijöihin voi luottaa ja vanhemmat kokevat tulleen kuulluiksi. Saatua apua on ollut oikea-aikaista. Palvelujen kautta vanhemmat ovat oppineet huomaamaan hyviä asioita elämässään. Kuitenkaan vertaistuen osalta varhaisen tuen elementit eivät tulostemme pohjalta selkeästi toteudu Vanhempien Akatemian toiminnassa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön raportin on tarkoitus kuvata, millaista varhaista tukea vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa Vanhempien Akatemiasta. Kyselytutkimuksemme tuloksilla pyrittiin vastaamaan opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin, jotka olivat ”Mitä tukea vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa Vanhempien Akatemiasta?” ja ”Vastaavatko Vanhempien Akatemian palvelut vanhempien näkökulmasta vanhemmuuden varhaiseen tukeen?”

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että Vanhempien Akatemian palvelut vastaavat selkeästi seitsemään kahdeksasta Vanhemmuuden tuen reseptikirjan osa-alueesta. Reseptikirjaan on koottu kahdeksan erityisesti pienten lasten vanhempien tärkeintä tuen tarvetta. (LAPE, Toimiva arki-hanketiimi 2018, viitattu 27.9.2020.) Tutkimuksen tulokset eivät paljasta tarjoaako Vanhempien Akatemia tukea lapsen uniongelmissa ja onko hellän kosketuksen merkityksestä kertominen osa tarjottua tukea. Tutkimustuloksista voidaan kuitenkin tehdä johtopäätös, että reseptikirjan teemoista vanhemman kokemus kohdatuksi tulemisesta sekä vanhemmuuden taitojen tukeminen toteutuvat. Myös rutiineja ja yhdessä oloa vahvistava vaikutus näkyy Vanhempien Akatemian asiakkaiden vastauksissa. Vanhempien Akatemian palvelut tarjoavat varhaista tukea, yhteistä tekemistä lapsiperheiden vanhemmille sekä tukea parisuhteeseen ja tukea erotilanteissa, jotka muodostavat loput reseptikirjan osa-alueista.

Tutkimuksemme tuloksena on, että Vanhempien Akatemian palvelut ovat lisänneet vastaajien hyvinvointia, mistä johtopäätöksenä on, että Vanhempien Akatemian toiminta lisää koko perheen hyvinvointia. Tämän opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä toimiva ekokulttuurinen teoria painottaa lapsen hyvinvoinnin kannalta hänen lähiyhteisöjensä ja niiden hyvinvoinnin merkitystä sekä vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kehitykselle (Rantala 2002, 20–22). Vanhemman hyvinvointi vaikuttaa siten koko perheeseen. Brobergin (2010, 44, 46) kuvauksen mukaan perheen hyvinvointiin vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset voimavarat. Sisäisiä voimavaroja ovat esimerkiksi perheen välinen vuorovaikutus ja toimiva vanhemmuus. Tutkimuksen tulosten perusteella vanhemmat kokivat, että he ovat oppineet kiinnittämään huomiota positiivisiin asioihin lapsissaan ja suhde heidän lapsiinsa oli muuttunut läheisemmäksi, joten he olivat saaneet tukea myös myönteisen vuorovaikutussuhteen luomiseen lapsen Vanhempien Akatemian toiminnan kautta ja siten vahvistaneet perheen sisäisiä voimavaroja.

Vanhempien Akatemian palvelut lisäävät tutkimuksemme mukaan vanhempien hyvinvointia ja niissä näytävät tulosten perusteella toteutuvan Laajasalon ja Santalahden (2019, 46) kuvaamat toimivan vanhemmuuden tukemisen menetelmät: voimavarasuuntautuneisuus, aktivointi ja vanhempien osallisuuden kunnioittaminen. Myös Jokinen (2019, 6–7) korostaa vanhempien voimavarojen tukemisen tärkeyttä vanhemmuuden varhaisen tuen muotona. Vanhempien Akatemian tarjoaman tuen avulla harjoitellaan ja toteutetaan arjessa vanhemmuuden taitoja, myönteistä vuorovaikutusta sekä positiivisia kasvatustapoja, joten voidaan todeta, että voimavaroja vahvistava vanhemmuuden tuki korostuu palveluissa. Myös se, että tulosten perusteella vanhemmat kokivat oppineensa tunnistamaan omia voimavarojaan, kertoo siitä, että Vanhempien Akatemian toiminta on voimavarasuuntautunutta.

Vanhemman on tärkeää osata tunnistaa omia voimavarojaan, mutta kuten Kangaspunta, Kilkku, Kaltiala-Heino ja Punamäki (2005, 10) toteavat, pelkkä tietoisuus olemassa olevista voimavaroista ei riitä, vaan vanhemman on osattava myös ottaa ne käyttöön arjessaan. Voimavaroja ovat sellaiset tekijät, jotka tukevat vanhempana ja puolisona kehittymistä sekä auttavat vanhempaa selviämään arkea kuormittavista tekijöistä. Tässä apuna voivat olla perheen oma sosiaalinen verkosto sekä lapsiperheille suunnatut palvelut, joiden rooli on löytää ja tukea perheiden omia voimavaroja. Vastausten perusteella Vanhempien Akatemian palvelut auttavat vanhempia paitsi tunnistamaan, myös ottamaan käyttöön omia voimavarojaan, sillä toiminnan kautta vastaajat kokivat oppineensa konkreettisia taitoja, kuten keskustelu- ja tunnetaitoja, oman käytöksensä säätelyä sekä rajojen asettamista. Vanhemmat kokivat saaneensa tukea arjen rutiinien muodostamiseen ja arjessa jakamiseen, mikä on erityisen tärkeää vanhemmuutta tukiessa, sillä kuten Hastrup (2013, 19) toteaa, on onnistunut ja turvallinen arki on lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen perusta.

Aiemmat tutkimustulokset näyttävät, että yleinen vanhempien huolenaihe on vanhemman oma jakaminen, lisäksi huolta tuottavat parisuhteen ongelmat sekä maltin menettäminen (Perälä ym. 2011, 75), näihin tutkimuksemme tulosten perusteella vanhemmat saavat tukea Vanhempien Akatemian palveluista.

Toisena tutkimuskysymyksenämme selvitimme, vastasiko Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vanhempien näkökulmasta vanhemmuuden varhaisen tuen tarpeita. Vanhemmilta asiaa kysyttäessä suurin osa kyselyyn vastanneista koki, että he olivat saaneet omiin tarpeisiinsa vastaavaa tukea. Tutkimuksemme perusteella vanhemmuuden varhainen tuki toteutuu tietyltä osin palveluissa. Vanhemmat kokevat henkilökunnan ammattitaitoiseksi ja lämminhenkiseksi sekä ilmapiirin

palveluissa turvalliseksi. Varhaisen tuen teorian pohjalta tiedämme, että varhaisessa tuessa on oleellista työntekijän ja asiakkaan välille syntyvä luottamuksellinen ja dialoginen vuorovaikutussuhde sekä asiakkaan voimaantuminen (Lindqvist 2008, 17). Vanhempien vastausten perusteella voimme päätellä, että nämä Lindqvistin (2008) mainitsevat varhaisen tuen ominaisuudet toteutuvat Vanhempien Akatemian palveluissa. Tutkimuksemme perusteella vanhemmat kuvaavat Vanhempien Akatemian palveluja joustaviksi, hyvin suunnitelluiksi ja laaja-alaisiksi. Koska toimintaa kuvataan laaja-alaiseksi, voidaan tehdä se johtopäätös, että toiminnassa toteutuu Tapola- Tuohikumpun (2005, 349) kuvaus siitä, että varhaisen tuen toteuttamisessa tarvitaan eri alojen asiantuntemusta sekä moniammatillisuutta. Tapola- Tuohikumpu (2005, 348) korostaa varhaisen tuen palveluissa avun oikea-aikaisen saamisen olevan tärkeää ja vanhempien vastausten perusteella myös tämä varhaisen tuen ominaisuus toteutuu Vanhempien Akatemian palveluissa.

Koska suurin osa kyselyymme vastanneista vanhemmista oli osallistunut yleisöluennoille, voimme todeta, että Vanhempien Akatemian palveluissa näyttäisi toteutuvan tutkimuksemme perusteella myös Kallion ja kumppaneiden (2013, 76–81) kuvaama myönteinen tunnistaminen varhaisen tuen näkökulmana. Kallion ja kumppaneiden mukaan varhaista tukea ei tule kohdentaa vain sellaisiin yksilöihin, joilla on syrjäytymisen riskitekijöitä vaan koko yhteisöön, Vanhempien Akatemian tapauksessa toiminta on suunnattu kaikille Oulun seudun vanhemmille.

Tutkimuksemme perusteella Vanhempien Akatemian palveluissa varhaisen tuen elementit toteutuvat muutoin, paitsi vertaistuen ja uusien tuttavuuksien löytämisen osalta. Tulosten perustella näyttää siltä, että vanhemmat kokevat saavansa Vanhempien Akatemian palveluissa vertaistukea, mutta palveluiden kautta ei kuitenkaan löydy uusia tuttavuuksia. Tästä voimme tehdä sen johtopäätöksen, että vaikka palvelut antavat vertaistukea, ei saatu vertaistuki kuitenkaan ulotu palveluiden ulkopuolelle ja näy esimerkiksi ystävyysuhteiden muodossa. Vanhemmuuden varhaiseen tukeen perehtyessä vertaistuen merkitys nousee vahvasti esiin. Vertaistuen merkitys korostuu esimerkiksi Liisa Jokisen (2019) tutkimuksessa, jossa vanhemmat kertoivat kokevansa ystävien ja muiden lapsiperheiden vanhempien tapaamisen voimavarana ja yli kolmasosa Jokisen kyselyyn vastanneista vanhemmista toivoi saavansa enemmän kontakteja muihin vanhempiin. Myös Heiskanen, Helamaa, Laru, Muuronen, Salmi, Satuli-Kukkonen & Ukkonen- Wallmeroth (2019, 32) kertovat, että toisen vanhemman tarjoama vertaistuki tai juttuseura auttavat jaksamaan arjessa. Heidän mukaansa vanhemmuus on etuoikeus, josta on lupa nauttia ja iloita, mutta kaikesta ei tarvitse selvitä yksin ja on hyvä tietää, että muutkin kokevat samanlaisia tunteita tai ovat olleet samankaltaisissa tilanteissa.

Sosiaalisella tuella onkin vahva yhteys mielenterveyteen ja ihmisen hyvinvointiin (Kangaspunta, ym. 2005, 10–11) ja sosiaalisten verkostojen muodostama tuki ja resurssit on oleellinen osa varhaista tukea (Lindqvist 2008, 14; Tapola-Tuohikumpu 2005, 349). Tähän teoretietoon peilaten Vanhempien Akatemian palvelut eivät uusien tuttavuuksien muodostamisen osalta vastaa vanhemmuuden varhaiseen tukeen, sillä saatu tuki ei siirry vanhempien arkeen uusien tuttavuuksien muodossa, vaan saatu vertaistuki toteutuu lähinnä vain palveluissa. On kuitenkin otettava huomioon, että vertaistuen osalta eroavaisuuksia vastauksissa tuli esimerkiksi sen mukaan, oliko vastaaja saanut parisuhteen tukea vai osallistunut eroauttamiseen. Toiset palvelut ovat luonteeltaan sosiaalisempia ja vuorovaikutteisempia kuin toiset, mikä voi aiheuttaa eroja vastauksissa. Varhaisen tuen kannalta on kuitenkin tärkeää, että Vanhempien Akatemia tarjoaa jatkossakin vuorovaikutteista ryhmätoimintaa, sillä kuten Kallandin (2019, 38, 42–43) tutkimus antaa viitteitä, voi ryhmätoimintaa osallistuminen tukea vanhemman mielenterveyttä sekä vähentää stressiä ja yksinäisyyden tunnetta.

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvailla, mitä varhaista tukea vanhemmat ovat saaneet vanhemmuuteensa Vanhempien Akatemiasta ja tavoitteena oli selvittää, vastasiko Vanhempien Akatemiasta saatu tuki vanhempien tarpeisiin. Vaikka tiesimme opinnäytetyö prosessin alusta asti, että haluamme tehdä opinnäytetyömme jollain tavalla lapsiperheisiin liittyen, oli opinnäytetyön aiheen valinta ja rajaaminen todella haastavaa. Kun saimme yhteistyökumppaniksemme Vanhempien Akatemian, aihe rajautui vanhemmuuden tukeen. Tämänkin jälkeen aiheen rajausta haettiin vielä pitkään ja työn tilaajan ja oppilaitoksen erilaiset ajatukset työn sisällön suhteen aiheuttivat meille haasteita.

Opinnäytetyössämme perehdyimme laajasti vanhemmuuden tukeen ja varhaiseen tukeen liittyvään teoriaan, jonka pohjalta laadimme kyselylomakkeemme. Siitä, mitä vanhemmuuden tuki on, ei ole olemassa mitään yhtä tiettyä teoriaa tai yleiskäsitystä, mikä näkyy myös tämän opinnäytetyön teoriapohjassa ja osaltaan ehkä vaikeutti aiheen rajaamista. Syventääksemme ymmärrystämme vanhemmuuden tuesta olisimme voineet perehtyä vanhemmuuden tukeen laajemmin myös kansainvälisten lähteiden pohjalta kotimaisten lähteiden lisäksi.

Vanhemmuuden tuki tuntuu sisältävän paljon erilaisia elementtejä ja tekijöitä ja yritimme saada kaikki nämä tekijät kartoitettua kyselyssämme, mikä teki kyselylomakkeestamme laajan ja pitkän. Koska kyselymme oli niin laaja, on otettava huomioon se, että vastaajat saattoivat jo loppua kohden kyllästyä vastamaan, mikä saattoi vaikuttaa vastausten aitouteen. Jos tekisimme vastaavan kyselyn uudelleen, laatisimme varmasti lyhyemmän ja napakamman kyselyn. Koska laadimme näin laajan kyselyä ensimmäistä kertaa, emme osanneet riittävästi miettiä etukäteen tulosten analysointia. Tulosten analysoinnin tarkemmalla suunnittelulla, olisimme myös voineet lyhentää kyselyn pituutta, ettei joukossa olisi ollut ylimääräisiä kysymyksiä.

Tutkimuksen validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimus mittaa sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata (Heikkilä 2014, 29). Tutkimuksemme tulosten perusteella löysimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme, joten tutkimuksemme on siltä osalta validi. Tutkimuksemme luotettavuutta heikentää kuitenkin se, että kysely lähetettiin uutiskirjeessä, emmekä siten voi tietää, kuka kyselymme lopulta vastasi. Validiteetin kannalta parempi vaihtoehto olisi voinut olla teettää kysely Vanhempien Akatemian palveluun osallistuneille vanhemmille esimerkiksi luennon tai kurssin päätteeksi, jolloin

olisimme varmasti saaneet vastaajiksi kyselymme kohderyhmään kuuluvia vanhempia. Toisaalta, mikäli näin olisi toimittu, emme tällä aikataululla olisi pystyneet tavoittamaan kaikkiin eri palveluihin osallistuneita vanhempia, vaan kohderyhmä olisi siltä osin pienentynyt.

Validiteetin lisäksi tutkimuksen luettavuutta kuvaa käsite reliabiliteetti. Heikkilän (2014, 30–31) sanoin reliabiliteettiin vaikuttaa tutkijan tarkkuus ja kriittisyys tutkimusprosessin aikana, tulosten analysointi tutkimukseen sopivilla analyysimenetelmillä sekä riittävän suuri ja oikein valittu kohderyhmä. Tutkimuksemme reliabiliteettia pohdittaessa on otettava huomioon se, että kyselyyn vastanneiden vanhempien määrä oli melko pieni ja kato suuri. Alle sata vastaajaa tarkoittaa sitä, että tulokset eivät ole tilastollisesti luotettavia. Kuitenkin tutkimuksemme tulokset antavat suuntaa siitä, miten Vanhempien Akatemian asiakkaat ovat toiminnan kokeneet. Tulosten luotettavuutta arvioi-
dessa on myös huomioitava se, että kyselyyn vastanneet saivat halutessaan osallistua lahjakorttien arvontaan. Onkin otettava huomioon se, että vastaajissa saattoi olla sellaisia, jotka vastasivat kysymyksiin niitä tarkemmin ajattelematta vain sen takia, että halusivat osallistua arvontaan. Sitä, millainen osuus näitä vastauksia mahdollisesti on joukossa, emme kuitenkaan voi tietää.

Kyselylomakkeemme sisälsi myös sellaisia kysymyksiä, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiimme. Esimerkiksi kysymyksessä 11 selvitimme mistä kaikkialta vastaajat ovat saaneet tukea vanhemmuuteensa (liite 6). Tutkimuskysymystemme kannalta emme saaneet tämän kysymyksen vastauksista relevanttia tietoa, joten kysymyksen olisi voinut jättää myös pois lomakkeelta. Toisaalta oman oppimisemme kannalta tieto siitä, mistä vanhemmat saavat tukea vanhemmuuteensa on tärkeä. Myöskään kysymys 10 (liite 5), joka koski kehittämistoiveita, ei tuonut vastauksia tutkimuskysymykseemme, mutta on Vanhempien Akatemian toiminnan ja kehittämisen kannalta oleellinen ja tarpeellinen.

Kyselymme laajuus aiheutti sen, että tulosten tulkinta ja johtopäätösten tekeminen oli haastavaa ja aikaa vievää, mihin emme osanneet kyselyä tehdessämme riittävästi varautua, koska meillä ei ollut aikaisempaa kokemusta näin laajan tutkimuksen toteuttamisesta. Teimme vastausten alkuperäistä analysointia kesän aikana, jolloin ei myöskään ollut mahdollista saada opettajilta ohjausta tulosten analysoinnista ja tulkinnasta. Tuloksia analysoidessamme huomasimme myös, että eri palveluihin osallistuneiden asiakkaiden vastauksissa oli eroavaisuuksia. Jouduimme kuitenkin rajaamaan aineiston analysointia siten, että emme tässä raportissa avaa eri palveluja käyttäneiden vanhempien vastauksia tarkemmin. Keräämämme aineisto jää kuitenkin Vanhempien Akatemian käyttöön, jolloin he voivat halutessaan tarkentaa aineiston tarkastelua.

Tuloksissa ilmi käynyttä vähäistä tuttavien löytämistä määrää voi selittää asiantuntijaluennoille osallistuneiden suuri määrä. Noin puolet kaikista vastaajista oli osallistunut asiantuntijaluennoille, joissa pääasiassa on asiantuntijan esitys ja tiedonjako, eikä osallistujien kesken synny välttämättä lainkaan vuorovaikutusta. Asiantuntijaluennoille voi osallistua myös etänä internetin välityksellä. Tämän lisäksi keväällä 2020, jolloin kyselymme julkaistiin, Vanhempien Akatemian toimintaa järjestettiin poikkeuksellisesti ainoastaan internetin välityksellä korona -epidemian takia. Mahdollisuudet päästä tutustumaan muihin osallistujiin ovat olleet myös tämän takia rajoitetut, mikä on voinut myös vaikuttaa tulokseen. Vanhempien vastauksiin vaikuttanee vahvasti myös se, mihin palveluihin vanhempi on osallistunut, sillä toiset toiminnot ovat luonteeltaan sosiaalisempia ja vuorovaikutteisempia kuin toiset. Toiminnan kehittämisen kannalta on Vanhempien Akatemian kuitenkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että vertaistuen antamisen ja saamisen edellytyksiä parannetaan kaikissa Vanhempien Akatemian palveluissa.

Opinnäytetyömme toteutimme yhteistyössä Vanhempien Akatemian kanssa. Yhteistyö heidän kanssaan oli vaivatonta ja sujuvaa. Yhteyshenkilömme oli aina positiivisella mielellä ja jaksoi kannustaa meitä, kun ahkeroinne opinnäytetyömme parissa. Saimme häneltä hyviä vinkkejä kyselyn toteuttamiseen liittyen. Työn tilaaja on ollut tyytyväinen siihen materiaaliin, jota olemme tässä opinnäytetyössä heille tuottaneet. Yhteistyö meidän opinnäytetyön tekijöiden välillä toimi hyvin, vaikka asummekin usean sadan kilometrin päässä toisistamme. Opinnäytetyötämme teimme pääasiassa etätöinä, mikä varsinkin työn viimeistelyvaiheessa hidasti ja hankaloitti työskentelyä. Mikäli olisimme tehneet työtä enemmän fyysisesti yhdessä, olisi työ ehkä valmistunut nopeammin ja olisi mahdollisesti tyyllisempi ja yhtenäisempi. Toisaalta koemme, että olemme ajatuksiltamme samansuuntaiset ja työ on tasapuolisesti tehty ja edustaa kumpaakin tekijäänsä yhtä paljon.

Omat oppimistavoitteemme asetimme Oulun ammattikorkeakoulun sosiaalialan kompetenssien pohjalta. Kompetensseista keskeisimmiksi nousivat asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmä osaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatioosaaminen. Koemme saavuttaneemme osaamistavoitteitamme tämän opinnäytetyön prosessin aikana. Osaamisemme varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn merkityksestä lapsiperheiden kanssa työskennellessä on syventynyt ja avartunut. Tutkimusta tehdessä perehdyimme monipuolisesti vanhemmuuden tukea käsittelevään teorian tietoon ja peilasimme sitä tutkimuksemme tuloksiin. Tutkimuksen tulokset osoittivat meille, että vanhemmat tarvitsevat ja arvostavat heille tarjottavia erilaisia vanhemmuutta tuke-

via palveluja ja näillä palveluilla voi olla merkittävä rooli perheiden kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Vastauksista kävi myös ilmi, että perheillä ei välttämättä ole tarpeeksi tietoa eri tahoista, jotka tarjoavat palveluja vanhemmuuden tueksi, joten on todella tärkeää, että kun valmistuttuamme toimimme asiakastyössä esimerkiksi varhaiskasvatuksen parissa, osaamme tehdä nämä perheitä tukevat palvelut näkyviksi ja ohjata perheitä palveluiden piiriin. Asiakastyössä osaamme myös tunnistaa niitä riski- ja suojaavia tekijöitä, jotka vaikuttavat vanhemmuuteen ja sitä kautta koko perheen hyvinvointiin.

Palvelujärjestelmä osaamisemme kasvoi opinnäytetyötä tehdessämme, kun tutustuimme sekä perheiden varhaisen tuen palvelujärjestelmään että sen taustalla vaikuttaviin lakeihin ja asetuksiin. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatioosaamisemme kehittyi toteuttaessamme ensi kertaa näin laajan tutkimuksen. Pehdyimme teoriaan kyselylomakkeiden laatimisesta sekä kyselyn vastaus-ten tulkinnasta ja analysoinnista. Loimme mittarit kyselylomakkeelle, joiden avulla saimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Koemme kuitenkin, että vaikka saimme tutkimuksen toteutettua, olisimme kaivanneet enemmän opetusta ja ohjausta opinnäytetyöprosessiin, erilaisiin tutkimusmenetelmiin sekä tiedon analysointiin liittyen jo paljon aikaisemmassa vaiheessa opintojamme. Tämä olisi tukenut omaa oppimistamme ja helpottanut opinnäytetyö prosessin läpiviemistä.

Kokonaisuudessaan vaikeinta oli tasapainotella työn tilaajan toiveiden ja odotusten ja oppilaitoksen asettamien tavoitteiden välimaastossa, eivätkä nämä olleet meille täysin selkeät, mikä hankaloitti opinnäytetyön tekemistä. Myöskään omat tavoitteemme työlle eivät olleet kristallinkirkkaat, mikä näkyy lopputuloksen tietynlaisena ympäröitynä. Jos lähtisimme tekemään uudestaan vastaavanlaisen tutkimuksen, osaisimme toivottavasti rajata aiheen ja tietoperustan tarkemmin. Lisäksi miettisimme vielä, olisiko parempi vaihtoehto tämän tyyppisen kyselyn toteuttamiselle ollut kuitenkin laadullinen lähestymistapa esimerkiksi ryhmähaastattelujen muodossa, koska kyselymme keskittyi kuitenkin ihmisten kokemusten ja mielipiteiden kartoittamiseen.

Paitsi vastaukset tutkimuskysymyksiimme, kyselymme tulokset toivat esiin uutta tietoa asiakkaiden toivomista kehittämistarpeista Vanhempien Akatemian toiminnalle (liite 5). Vanhemmat toivoivat Vanhempien Akatemian järjestävän enemmän etäluentoja sekä tallenteita luennoista myöhemmin katsottavaksi. Myös erilaisia kursseja ja luentoja toivottiin lisää sekä useammin lastenhoitomahdollisuutta eri toimintojen aikana. Tärkeimmäksi Vanhempien Akatemian toiminnan kehittämiskohdeksi nousi selvästi toiminnasta tiedottaminen. Vanhemmat kokivat, että Vanhempien Akatemian toiminta on hyödyllistä ja monipuolista, mutta siitä ei tiedoteta tarpeeksi laajasti ja tehokkaasti, jotta

kaikilla Oulun alueenvanhemmillä olisi halutessaan mahdollisuus osallistua toimintaan. Heiskanen ja kumppanit (2019, 35) tuovat esille sen, että järjestöjen toiminnan näkyväksi tekeminen ja osamisen jalkauttaminen kaikkien perheiden saataville on äärimmäisen tärkeää, sillä järjestöillä on merkittävä rooli vanhemmuutta ja parisuhdetta tukevien palvelujen tarjoajina.

Onkin mietittävä sitä, missä määrin Vanhempien Akatemian toiminnan heikkoon tunnettavuuteen vaikuttaa se, että toiminta on järjestön ylläpitämää, eikä Oulun kaupungin. Ollaanko esimerkiksi Oulun alueen neuvoloissa ja päiväkodeissa tietoisia Vanhempien Akatemian toiminnasta ja osaavatko neuvoloiden ja päiväkotien työntekijät ohjata perheitä toiminnan piiriin, kun kyseessä ei ole kaupungin tarjoama palvelu? Lastensuojelukeskusliiton ja Mannerheimin lastensuojeluliiton kannanoton mukaan järjestöjen ja kuntien yhteistyötä tulisi vahvistaa, joten onko Oulun kaupungilla tässä kehittämisen paikka? Toisaalta Jokinen (2019, 8) nostaa esille, että koska vanhemmat kokevat saavansa tukea ja neuvoa kasvattajina ensisijaisesti vertaisiltaan, ystäviltä ja sukulaisilta, tulisi ennaltaehkäisevistä palveluista tiedottaminen kohdistaa nimenomaan suoraan vanhemmille. Tällöin Vanhempien Akatemian toiminnasta tiedottamista voisi tehostaa esimerkiksi sosiaalisessa median kanavilla, kuten Facebookissa, Instagramissa ja Snapchatissa, jossa nykypäivänä tapahtuu suuri määrä yritysten ja järjestöjen viestinnästä.

Se, että vanhemmat kokevat, ettei Vanhempien Akatemian palveluista ole saatavilla tarpeeksi tietoa saa meidät pohtimaan myös sitä, vastaako toiminta aidosti vanhemmuuden varhaiseen tukeen, sillä kuten Leeman ja Hämäläinen (2015, 1–4) toteavat, varhaisen tuen antamisen mahdollistavat matalan kynnyksen palvelut. Matalan kynnyksen palveluilla ja toiminnalla tarkoitetaan heidän mukaansa palveluja, joilla on normaaleihin palveluihin verrattuna matalampi osallistumiskynnys ja asiakkaalta vaadittavia edellytyksiä palveluun hakeutumisessa on madallettu. Leeman ja Hämäläinen kertovat, että matalan kynnyksen palveluilla on pyrkimys saavuttaa asiakkaita, jotka ovat jääneet jostakin syystä palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Mikäli Vanhempien Akatemian palveluista ei kuitenkaan ole vanhemmille tarpeeksi tietoa saatavilla, voidaanko päätellä, että palvelut eivät saavuta kaikkia niitä tarvitsevia asiakkaita? Saavuttavatko palvelut laisinkaan niitä vanhempia, jotka muutenkin ovat vaarassa jäädä tai ovat jo jääneet palvelujärjestelmän ulkopuolelle, jotka myös ovat niitä, jotka Vanhempien Akatemian palveluja eniten tarvitsisivat? Nämä ovat kysymyksiä, joiden vastauksia Vanhempien Akatemian kannattaneet tulevaisuudessa miettiä.

LÄHTEET

Alatalo, R. Vanhempien Akatemia © Kolmitasoinen vanhemmuuden varhaisen tuen malli. Nuorten Ystävät. Viitattu 31.1.2020, <https://slideplayer.fi/slide/11953878/>.

Alatalo, R. 2020. Kehittämispäällikkö Vanhempien Akatemia. Keskustelu 27.2.2020.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 5.3.2020, <http://www.arena.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>.

Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestöliitto. Väestötutkimuksen julkaisusarja D 52/2010. Viitattu 14.2.2020, https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/ecf44bda36ce34ce4b3f9d014ff00e3b/1580325656/application/pdf/8645129/Uusperheen%20voimavarat%20ja%20lasten%20hyvinvointi_Broberg_2010.pdf.

Flykt, M & Salo, S. 2013. Lapsen ja vanhemman välisen emotionaalisen saatavilla olon merkitys lapsen kehityksessä ja hyvinvoinnissa. *Psykologia* 48 (05-06), 402–416.

Hastrup, A. 2013. Lasten Kaste – hankkeissa kehitettyä 2008–2011. Teoksessa A. Hastrup, M. Hietanen-Peltola, J. Jahnukainen & M. Pelkonen (toim.). 2013. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen – Lasten Kaste – kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi, 23. Viitattu 5.1.2020, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104345/THL_RAP2013_003_verkko.pdf?sequence=1.

Heckman, J. 2008. School, skills and synapses. NBER working paper series. Working paper 14064. National Bureau of economic research. Viitattu 14.1.2020, <https://www.nber.org/papers/w14064.pdf>.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima oy.

Heiskanen, L., Helamaa, T., Laru, S., Muuronen, K., Salmi, A., Satuli-Kukkonen, T. & Ukkonen-Wallmeroth, J. Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen järjestöjen yhteistyönä. Teoksessa: T. Hakulinen, T. Laajasalo & J. Mäkelä (toim.) Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 30–37.

Helminen, J. 2006. Onnen kehto vai kurjuuden alho? Suomalaisten lapsiperheiden arjen kurjistumisesta. Teoksessa J. Helminen (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Juva: PS- kustannus, 15–36.

Hermanson, E. 2012. Vanhemmuuden roolikartta. Duodecim Terveyskirjasto. Viitattu 19.1.2020, https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00206.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 10. osin uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino oy.

Jokinen, L. 2019. Vanhemmuuden varhainen tukeminen ja ohjautuminen tuen piiriin. Asiakasymmärrys kolmesta kunnasta Keski-Suomessa. SOS-Lapsikyliä. Viitattu 29.1.2020, https://www.sos-lapsikylya.fi/fileadmin/user_upload/tiedostot/kuvat/pdf-tiedostot/Vanhemmuuden_varhainen_tukeminen_ja_ohjautuminen_tuen_piiriin_Liisa_Jokinen.pdf

Kalland, M. 2019. Vahvuutta vanhemmuuteen tutkimuksen tuloksia: perhekahvila ja mentalisaatio. Teoksessa T. Hakulinen, T. Laajasalo & J. Mäkelä (toim.) Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 38–44.

Kallio, K., Stenwall, E., Bäcklund, P. & Häkli, J. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa J. Reivinen & L. Vähäkylä (toim.). Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten syrjäytyminen. Tallinna: Gaudeamus Oy, 69–87.

Kangaspunta, R., Kilkku, N., Kaltiala-Heino, R. & Punamäki, R-L. 2005. Lapsiperheiden psykososiaalinen tukeminen. Pirkanmaan mielenterveystyön hankkeen Peruspalvelutiimi- ja perheen hyvinvointineuvola- projektin loppuraportti 2002–2004. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin julkaisu 1/2005.

Karjalainen, L. 2019. Vanhemmuuden vertaistuki. Vanhempien mentorointiin liittyvät tuen tarpeet ja motivaatiot Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63945/Karjalainen.Laura.pdf?sequence=1>.

Karvonen, S. 2019. Koetun hyvinvoinnin tila tunnuslukujen valossa. Teoksessa L. Kestilä & S. Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2018. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Teema 31, 96–100. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137498/THL_Suomalaisten%20hyvinvointi%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 96–100

Kestilä, L. & Karvonen, S. 2019. Johdanto. Teoksessa L. Kestilä & S. Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2018. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Teema 31, 96–100. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137498/THL_Suomalaisten%20hyvinvointi%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 9–25

Koivisto, H. & Tuukkanen, K. 2018. Perheteatteritoiminta tukemassa vanhemmuutta. Vanhempien kokemuksia perheteatteritoiminnasta vanhemmuuden tukena. Opinnäytetyö. Oulun Ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.1.2020, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157917/Koivisto_Hanna_Kristiina_Tuukkanen.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Laajasalo, T & Santalahti, P. 2019. Näyttöön perustuvat vanhemmuuden tuen työmenetelmät. Teoksessa T. Hakulinen, T. Laajasalo J. Mäkelä (toim.) 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön, 45–52.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisesta. 8.4.1983/361.

Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. 2014. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Teema 21. Viitattu 24.1.2020, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2010. Lapsiperheiden toimeentulo lamasta lamaan. Teoksessa M. Vaarama, P. Moisio, S. Karvonen (Toim.) 2010. Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 198–215, <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80297/8cec7cec-5cf3-4209-ba7a-0334ecdb6e1d.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

LAPE, Toimiva arki-hanketiimi. 2018. Vanhemmuuden reseptikirja. Viitattu 20.1.2020, http://www.e-julkaisu.fi/pohjois-pohjanmaan-liitto/vanhemmuuden-tuen-reseptikirja/pdf/VanhemmuudenReseptikirja_ejulk_UUSI.pdf.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lastensuojelun keskusliitto 2015. Hallitusohjelman lapsiin kohdistuvat leikkaukset tulevat kalliiksi 10.6.2015. Viitattu 24.1.2020, <https://www.iskl.fi/teemat/ehkaiseva-tyo/hallitusohjelman-lapsiin-kohdistuvat-leikkaukset-tulevat-kalliiksi/>.

Leeman, L. & Hämäläinen, R-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 27.11.2019, https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec.

Leinonen, J. 2004. Vanhemmuus lapsen kasvuympäristön osana. *Psykologia* 39/2004, 176–195.

Lindqvist, U. 2008. Varhainen tuki- kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. *Op-paita ja työkirjoja* 2008:7. Viitattu 12.2.2020, <https://docplayer.fi/415424-Varhainen-tuki-varhainen-tuki-o-p-a-s-kohti-hyvia-kaytanta-kohti-hyvia-kaytanta-opas.html>.

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019. Kuntaohjelma 2009–2012. Viitattu 24.1.2020, <https://www.yumpu.com/fi/document/read/48981753/kuntaohjelma-2009-2012-mannerheimin-lastensuojeluliitto>.

Marttunen, M. 2005. Riittävän hyvä vanhemmuus. *Kansanterveys* 9/2005, 5.

Muurinen, A-K. 2014. Nykyvanhemmuuden haasteet kotikasvatuksessa. Pro gradu- tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto. Viitattu 4.3.2020, <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59558/Muurinen.Anna-Kaisa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Määttä, P. & Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomaan. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nuorten Ystävä 2020a. Viitattu 6.1.2020, <https://www.nuortenystavat.fi/vanhempienakatemia>.

Nuorten Ystävät 2020b. Toimintaperiaattemme. Viitattu 1.3.2020, <https://www.nuortenystavat.fi/ny/toimintaperiaattemme>.

Nuorten Ystävät 2020 c. Vuorovaikutteiset vanhempainillat ja asiantuntija luennot. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/vuorovaikutteiset_vanhempainillat_ja_asiantuntijaluennot.

Nuorten Ystävät 2020d. Perheille suunnattu toiminta. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/perheille_suunnattu_toiminta.

Nuorten Ystävät 2020e. Vanhempien mentorointi. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/vanhempien_mentorointi.

Nuorten Ystävät 2020f. Parisuhdekurssit. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/parisuhdekurssit.

Nuorten Ystävät 2020 g. Ihmeelliset vuodet. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/ihmeelliset_vuodet.

Nuorten Ystävät 2020 h. Vanhempien pysäkki – henkilökohtaista ohjausta ja tukea vanhemmille. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/vanhempien_pysakki_henkilokohtaista_ohjausta_ja_tukea_vanhemmille.

Nuorten Ystävät 2020i. Eroauttaminen. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/eroauttaminen.

Nuorten Ystävät 2020j. Eroseminaari. Viitattu 7.2.2020, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akatemia/eroseminaari.

Paananen, R. & Gissler, M. 2014. Hyvinvointi ulottuu sukupolvien yli. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen. 2014 (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Teema 21. 208–215. Viitattu 13.1.2020, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Perustuslaki 11.6. 1999/731.

Perälä, M-L., Halme, N. & Kanste, H. 2013. Johtaminen, palvelut ja lapsiperheen hyvinvointi. Teoksessa J. Reivinen & L. Vähäkylä (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten syrjäytyminen. Tallinna: Gaudeamus Oy, 121–136.

Perälä, M-L., Salonen, A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Viitattu 5.1.2020, <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80090/27f8cf8b-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d.pdf?sequence=1>.

Puhakka, S. & Sorvisto, M. 2013. Vanhempainillat vanhemmuutta tukemassa. Opinnäytetyö. Diakonia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.1.2020, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/67245/DiakOulu_PuhakkaSorvisto_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys- puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 31.1.2020, <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25455/9789513940447.pdf?sequence=1>

Ritala-Koskinen, A. 2001. Mikä on perhe? – Tulkintoja lasten uusperhesuhteista. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. Johdanto. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen 2002. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS- kustannus, 4–10.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Kvali- MOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.3.2020, https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html.

Salmi, M., Mäkelä, J., Perälä, M-L. & Kestilä, L. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa –miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Viitattu 11.1.2020, http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90826/URN_ISBN_978-952-245-690-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Sevón, E & Huttunen, J. 2002. Odottavan äidin vastuu. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus. 72–98.

Sinkkonen, J. 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Suomen virallinen tilasto SVT 2020a. Viitattu 17.1.2020, https://www.stat.fi/til/perh/2018/perh_2018_2019-05-22_tie_001_fi.html.

Suomen virallinen tilasto SVT 2020b. Viitattu 17.1.2020, <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html#tab1>.

Suutari, H-L. 2019. Itse hoksattu reitti. Vanhempien kokemuksia vanhemmuuden matalan kynnyksen tuesta. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201910192996.pdf>

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 5.3.2020, <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>.

Tapola-Tuohikumpu, S. 2005. Hanketyöntekijöiden kokemustieto varhaisen tuen käytännöistä. Teoksessa M. Satka, S. Karvinen-Niinikoski, M. Nylund & S. Hoikka. Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia, 341–355.

Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta TENK 2012a. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Viitattu 5.3.2020, https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta TENK 2019b. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Viitattu 5.3.2020, https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf.

- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Valli, R. 2018. Aineiston keruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 92–116.
- Valli, R & Perkilä, P. 2018. Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 117–128
- Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. 2013. Viitattu 19.1.2020, <http://www.vslk.fi/index.php?id=19>.
- Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.
- Vesterlin, H. 2007. Voimavaroja vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia tukiryhmätoiminnasta. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Pro Gradu – tutkielma. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/78196/gradu01965.pdf?sequ>.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. 1.–2. painos. Helsinki: WSOY
- Vilka, H. 2007 a. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus.
- Vilka, H. 2015 b. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Webropol 2019. Viitattu 10.1.2020, <https://webropol.fi/>.
- Yhteisvastuu. 2020. Yhteisvastuu 2020 tukee vanhemmuutta. Viitattu 18.2.2020. <https://www.yhteisvastuu.fi/ajankohtaista/#post-6462>.
- Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991/60.

LIITTEET

Käsitteiden operationalisointi liite 1

Saatekirje liite 2

Kyselylomake liite 3

Vastaajien perustiedot liite 4

Ehdotukset Vanhempien Akatemian palvelujen kehittämiseksi liite 5

Vastaajien saama vanhemmuuden tuki muista verkostoista liite 6

Teoriasta nousseet käsitteet on jaettu neljään eri kategoriaan. Kasvatukseen liittyviin pulmiin, parisuhteeseen, eron jälkeiseen yhteistyö vanhemmuuteen sekä palveluihin liittyvät käsitteet on koottu omiin taulukoihinsa. Operationalisointi on aloitettu nimeämällä eri käsitteet alla oleviin taulukoihin vasempaan sarakkeeseen. Sen jälkeen käsitteistä on kirjattu tärkeimmät sanat, joilla asiasta arkikielellä voidaan puhua. Kolmanteen sarakkeeseen on kirjoitettu kysymysvaihtoehtoja, joilla käsitettä voidaan mitata kyselylomakkeella.

Kasvatukseen liittyvät pulmat

Teoriaan pohjautuva käsite	Sanat, joilla käsitettä kuvataan arkikielessä	Väittämät, joilla käsitettä voidaan mitata
huoltaja	arjen rutiineista huolehtija	Olen saanut osaamista arjen rutiinien toimivuuteen Olen saanut tukea arjen rutiinien muodostamiseksi Koen, että olen oppinut löytämään keinoja, joilla voimme elää hyvää arkea
elämän opettaja	mallin antaja, oikean ja väärän opettaja	Olen saanut työkaluja oman käytökseni säätelyyn
rakkauden antaja	hyvän huomaaja, hellyys, lohtu, suojeleminen, hyväksyminen	Suhde lapseeni/lapsiini on muuttunut läheisemmäksi Olen oppinut tunnistamaan hyviä asioita lapsessani
rajojen asettaja	turvallisuus, rajat ja säännöt	Olen saanut osaamista/työkaluja johdonmukaisten rajojen asettamisesta lapselleni/lapsilleni
ihmissuhdeosaaja	keskustelija, kuuntelija, tunteiden hyväksyjä	Olen saanut työkaluja lapseni/lasteni tunteiden hyväksymiseen Olen saanut tietoa lasten tunteiden hyväksymisestä Koen, että olen oppinut keskustelutaitoja
lämpö/kontrollisuhde	johdonmukaiset rajat ja rakkaus	amat kuin rakkauden antaja ja rajojen asettaja
lapsen tunnetiloihin virittäytymiskyky	tunnetaidot	Olen saanut työkaluja lapseni/lasteni tunteiden huomaamiseen ja hyväksymiseen
oma tunteidensäätelykyky	tunnetaidot	Olen saanut työkaluja omien tunteideni säätelyksi
oma mielenterveys		Koen oman henkisen hyvinvointini parantuneen palvelujen seurauksena?
vertaistuki sosiaalinen verkosto	ystävät	Olen saanut vertaistukea muilta samankaltaisessa tilanteessa eläviltä ihmisiltä Olen löytänyt uusia ystäviä toiminnan kautta

		Koen että olen saanut jakaa omia huoliani muiden kanssa
arjessa jaksaminen voimavarat toimintakyky		Olen oppinut tunnistamaan omia voimavarojani Olen saanut tukea arjessa jaksamiseen
perheen sisäinen vuorovaikutus	lapsen ja vanhemman yhteisen tekemisen tukeminen mentalisaatiokyky	Olen saanut tukea lapsen kanssa yhteisen ajan viettämiseen Olen saanut työkaluja muiden perheenjäsenten kokemusten/tunteiden huomaamiseksi

Parisuhde

Teoriaan pohjautuva käsite	Sanat, joilla käsitettä kuvataan arkikielessä	Väittämät, joilla käsitettä voidaan mitata
perheen sisäinen työnjako		Olen saanut työkaluja tasapuolisen työnjaon (esim. kotityöt) löytämiseksi
puolisoiden välinen vuorovaikutus	keskustelu	Olen saanut tukea puolisoni kanssa keskusteluun Olen saanut työkaluja puolisoni tunteiden/kokemusten huomaamiseksi
sosiaalinen verkosto vertaistuki	ystävät	Olen saanut uusia ystäviä toiminnan kautta Olen saanut vertaistukea muilta ihmisiltä parisuhteeni tueksi
toimiva parisuhde		Koen, että parisuhteeni toimivuus lisääntyi
Mielenterveys		Sain työkaluja/tietoa omasta mielenterveydestäni huolehtimiseen

Eron jälkeinen yhteistyö vanhemmuus

Teoriaan pohjautuva käsite	Sanat, joilla käsitettä kuvataan arkikielessä	Väittämät, joilla käsitettä voidaan mitata
vanhempien välinen yhteistyö		Olen saanut apua lasten asioiden hoitamiseen yhdessä entisen puolisoni kanssa
vanhempien välinen vuorovaikutus		Olen saanut tukea entisen puolisoni kanssa kommunikointiin
sosiaalinen verkosto/vertaistuki		Olen saanut tukea muilta samassa tilanteessa olevilta vanhemmilta
Oma mielenterveys		Koen oman henkisen hyvinvointini parantuneen/säilyneen samana

Palveluihin liittyvät

Teoriaan pohjautuva käsite	Sanat, joilla käsitettä kuvataan arkikielessä	Väittämät, joilla käsitettä voidaan mitata
luottamuksellinen vuorovaikutussuhde		Voin luottaa VA:n työntekijöihin

Vanhemman tunne tulleensa kohdatuksi/kuulluksi		Sanomiseni on otettu todesta ja siihen on reagoitu
Matalakynnys		Palveluihin on helppo hakeutua
Varhainen, oikea-aikainen tuki		Sain apua silloin, kun avun tarve oli pieni
voimavarojen ja vahvuuksien tunnistaminen		Työntekijät näkivät tilanteeni positiivisen puolen
sosiaalisten suhteiden muodostamisen tuki		Palveluiden ilmapiiri rohkaisi ottamaan kontaktia muiden vanhempien kanssa
vertaisryhmät		
järjestöjen osaaminen		Järjestön merkitys palvelujen tuottajana on minulle...(suuri/pieni)

SAATEKIRJE

OULU 27.4.2020

ARVOISA VASTAANOTTAJA,

Olemme kaksi Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kuvailla, **mitä vanhemmuuden varhaista tukea vanhemmat ovat saaneet** Vanhempien Akatemiasta. Tavoitteenamme on selvittää, **vastaako Vanhempien Akatemian antama tuki vanhempien tarpeisiin**. Kyselyn avulla haluamme kerätä tietoa siitä, millaista tukea vanhemmuuteensa nykypäivän vanhemmat kaipaavat.

Tämä kysely lähetetään sähköpostilla Vanhempien Akatemian palveluja käyttäneille vanhemmille. **Vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti ja anonyymisti**. Tutkimustulokset analysoimme tilastollisesti siten, että yksittäisen vastaajan vastausta ei voida tunnistaa. Toteutamme opinnäytetyömme Vanhempien Akatemian kanssa, joten Vanhempien Akatemia voi hyödyntää tutkimuksesta saatuja tuloksia oman toimintansa kehittämisessä.

Kyselyyn pääset vastaamaan saatekirjeen lopussa olevan linkin kautta. Kyselyyn vastaaminen kestää vain muutaman minuutin.

Vastaajien kesken arvotaan 6 kappaletta Prisman lahjakortteja, joiden arvo on 50,00e/kpl.

Jokaisen vastaajan vastaus on äärimmäisen tärkeä!

Vastaamalla autat meitä Vanhempien Akatemian toiminnan kehittämisessä sekä opinnäytetyömme tekemisessä.

Odotamme vastaustasi viimeistään 13.5.2020 mennessä.

Linkki kyselyyn

Vastauksestasi etukäteen kiittäen ja mukavaa kevättä toivottaen

Sanna Hannus ja Annukka Meriruoko

Lisätietoa tutkimuksesta saat Sanna Hannukselta (sähköposti c7pasa00@students.oamk.fi) tai Annukka Meriruokolta (sähköposti o7mean00@students.oamk.fi).

Vanhempien Akatemia

Tämä kysely on tarkoitettu Vanhempien Akatemian palveluja käyttäneille vanhemmille.

Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa vain muutama minuutti.

Kysely sisältää taustatietokysymyksiä, mielipideväittämiä sekä avoimia kysymyksiä.

Ellei toisin mainita, valitkaa vastausvaihtoehdoista omaa näkökantaaanne parhaiten kuvaava vaihtoehto tai kirjoittakaa vastaus sille varattuun tilaan.

1. Olen osallistunut seuraaviin Vanhempien Akatemian palveluihin

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- Vanhempien pysäkki
- Parisuhdekurssit
- Perheteatteri
- Liikuntakurssit
- Retket ja tapahtumat
- Ihmeelliset vuodet- ryhmä
- Vanhempien mentorointi
- Vanhempainillat
- Asiantuntijaluennot
- Eroauttaminen
- Eroseminaari
- Joku muu mikä
- En ole osallistunut Vanhempien Akatemian palveluihin

2. Olen käyttänyt Vanhempien Akatemian palveluja

- Alle 2 vuotta
- 2–4 vuotta
- 4–6 vuotta
- Yli 6 vuotta

3. Perhemuotoni on

Valitse omaa perhetilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto

- adoptioperhe
- kahden kulttuurin perhe
- leskiperhe

- monikkoperhe
- sateenkaariperhe
- sijaisperhe
- uusperhe
- ydinperhe
- yhden vanhemman perhe
- muu, mikä

4. Koen saaneeni Vanhempien Akatemian palveluista apua seuraaviin vanhemmuuden osa-alueisiin.

Valitse omaa näkökantaasi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen saanut tukea arjen rutiinien muodostamiseen					
Olen saanut työkaluja oman käytökseni säätelyyn					
Olen saanut työkaluja omien tunteideni ilmaisuun/säätelyyn					
Suhde lapseeni/lapsiini on muuttunut läheisemmäksi					
Olen oppinut kiinnittämään huomiota positiivisiin asioihin lapseni/lasteni toiminnassa					
Olen saanut työkaluja johdonmukaisten rajojen asettamiseen lapselleni/lapsilleni					
Olen saanut työkaluja lapseni/lasteni tunteiden hyväksymiseen					
Olen saanut tietoa lasten tunteiden kehityksestä					
Olen saanut vertaistukea muilta samankaltaisessa tilanteessa eläviltä henkilöiltä					
Olen löytänyt uusia tuttavuuksia Vanhempien Akatemian toiminnan avulla					
Olen oppinut tunnistamaan omia voimavarojani					

Olen saanut tukea arjessa jaksamiseen					
Olen saanut ideoita yhteisen ajan viettämiseen lapseni/lasteni kanssa					
Olen oppinut keskustelutaitoja suhteessa lapseeni/lapsiini					
jokin muu, mikä					

5. Mikäli olen hakenut Vanhempien Akatemiasta apua parisuhteeni tueksi, vastaan seuraaviin väittämiin.

Valitse omaa näkökantaasi parhaiten vastaava vaihtoehto. Jos et ole hakenut apua parisuhteesi tueksi, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen saanut vinkkejä puolisoni kanssa keskusteluun					
Olen saanut työkaluja puolisoni tunteiden/kokemusten huomauttamiseksi					
Olen saanut työkaluja tasapuolisen työnjaon (esimerkiksi kotitöiden jakaminen) löytämiseksi					
Olen saanut vertaistukea muilta ihmisiltä parisuhteeni tueksi					
Olen saanut uusia tuttavuuksia Vanhempien Akatemian toiminnan kautta					
Koen että parisuhteeni toimivuus on lisääntynyt					
Olen saanut tietoa omasta jaksamisestani huolehtimiseen					
Olen saanut työkaluja omasta jaksamisestani huolehtimiseen					
Jokin muu, mikä					

6. Mikäli olen hakenut Vanhempien Akatemiasta apua eron jälkeisen vanhemmuuden tueksi, vastaan seuraaviin väittämiin.

Valitse omaa näkökantaasi parhaiten vastaava vaihtoehto. Jos et ole hakenut apua eron jälkeisen vanhemmuuden tueksi, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen saanut apua lasten asioista sopimiseen yhteistyössä entisen puolisoni kanssa					
Olen saanut työkaluja entisen puolisoni kanssa kommunikointiin					
Olen saanut tukea muilta samankaltaisessa tilanteessa olevilta vanhemmilta					
Olen saanut tietoa omasta jaksamisestani huolehtimiseen					
Olen saanut työkaluja omasta jaksamisestani huolehtimiseen					
Jokin muu, mikä					

7. Saamani apu vastasi niihin tarpeisiin, joiden vuoksi osallistuin toimintaan

- Kyllä
- Ei
- Osittain

8. Perusteluni edelliseen vastaukseen

9. Koen, että seuraavat ominaisuudet ovat toteutuneet Vanhempien Akatemian palveluissa

Valitse omaa näkökantaasi parhaiten vastaava vaihtoehto

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Voin luottaa Vanhempien Akatemian työntekijöihin					
Sanomiseni on otettu todesta ja siihen on reagoitu					
Vanhempien Akatemian palveluihin on helppo hakeutua					
Sain apua silloin, kun sitä koin tarvitsevani					
Työntekijät auttoivat huomaamaan hyviä asioita elämässäni					
Palveluiden ilmapiiri rohkaisi ottamaan kontaktia muiden vanhempien kanssa					
Koen oman hyvinvointini lisääntyneen Vanhempien Akatemian palveluiden käytön seurauksena					

10. Miten Vanhempien Akatemian palveluja mielestäni voisi kehittää

11. Saan tukea vanhemmuuteeni myös

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- Neuvolasta
- Perheneuvolasta
- Varhaiskasvatuksen palveluista
- Koulusta
- Lastensuojelun palveluista
- Seurakunnilta
- Muilta järjestöiltä (esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset ry)
- Perheeltä

- Sukulaisilta
- Ystäviltä
- Joku muu, mistä

12. Lasteni lukumäärä

Valitse oikea vaihtoehto alasvetovalikosta

14. Lasteni iät

- 0–2 v
- 3–6 v
- 7–12 v
- 13–15 v
- 16–18 v
- yli 18 v

15. Olen

- Nainen
- Mies
- Muun sukupuolinen
- En halua kertoa

16. Syntymävuoteni on

Kiitos vastauksistasi!

Voit osallistua Prisman lahjakorttien arvontaan jättämällä yhteystietosi seuraavalla sivulla.

Arvonnan järjestämisestä vastaa Vanhempien Akatemia. Yhteystietojasi käytetään vain arvontaan osallistumiseen.

Kyselytutkimus on täysin anonyymi ja tutkijat eivät näe yhteystietojasi.

Sukupuoli	n	%
Nainen	76	84
Mies	15	16
Yhteensä	91	100

Ikä		
17–19 vuotta	5	6
20–29 vuotta	37	43
30–39 vuotta	28	32
40–49 vuotta	16	19
Yhteensä	86	100

Perhetyyppi		
Ydinperhe	56	62
Yhden vanhemman perhe	18	20
Uusperhe	14	15
Monikkoperhe	1	1
Eroperhe	2	2
Yhteensä	91	100

Lasten iät		
0–2 vuotta	19	21
3–6 vuotta	46	51
7–12 vuotta	44	48
13–15 vuotta	24	26
16–18 vuotta	16	18
yli 18 vuotta	19	21
Yhteensä	168	185

Lasten lukumäärä		
1 lapsi	18	21
2 lasta	37	44
3 lasta	17	20
4 lasta	8	9
5 lasta	3	4
6 lasta	1	1
7 lasta	1	1
Yhteensä	85	100

Käytetyt palvelut		
Vanhempien pysäkki	17	18

Parisuhdekurssit	23	25
Perheteatteri	1	1,08
Liikuntakurssit	7	8
Retket ja tapahtumat	13	14
Ihmeelliset vuodet- ryhmä	22	24
Vanhempien mentorointi	3	3
Vanhempainillat	13	14
Asiantuntijaluennot	52	56
Eroauttaminen	5	5
Eroseminaari	5	5
Jokin muu	5	5
En ole osallistunut VA:n palveluihin	2	2
Yhteensä	168	180,08

Vuodet palvelujen piirissä

Alle 2- vuotta	45	48
2–4 vuotta	33	35
4–6 vuotta	8	9
Yli 6 vuotta	7	8
Yhteensä	93	100

Koska toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä Vanhempien Akatemian kanssa, oli luonnollista kyselymme kautta myös selvittää, mitä kehittämisehdotuksia vanhemmat tahtoisivat antaa Vanhempien Akatemian toiminnasta. Avoimella kysymyksellä 10 pyysimme vanhempia antamaan ehdotuksia Vanhempien Akatemian toiminnan kehittämiseen ja saimme vastauksen 32 % (n=29) vanhemmista. Vanhempien vastauksissa nousi esiin neljä selkeää teemaa: Vanhempien Akatemian etäluentojen määrän lisääminen ja luennoista tallenteita myöhemmin katsottavaksi, toiminnasta tiedottaminen ja sen parantaminen, erilaisten kurssien ja luentojen lisääminen, sekä lastenhoitomahdollisuuksien lisääminen eri toimintojen aikana.

Lähes kolmasosa (28 %, n= 8) toivoi Vanhempien Akatemian järjestävän enemmän etäluentoja ja verkkoauttamista. Vanhemmat toivoivat, että luennoista olisi mahdollista katsoa jälkikäteen jokin tallenne tai että toimintojen aikana olisi mahdollista järjestää lastenhoitomahdollisuus.

”Etäluennot tallenteena on tosi hyvä lisä valikoimaan, kun lapsenvahtia on hankala tai oikeastaan mahdoton saada. Tai sitten voisi olla luento, jossa lastenhoitomahdollisuus.”

Viidesosa vanhemmista (21 %, n= 6) nosti esiin vastauksessaan, että tällä hetkellä Vanhempien Akatemian toiminnasta ole riittävästi tietoa saatavilla vanhemmille eikä ammattilaisille ja siksi esimerkiksi päiväkodeissa ei välttämättä osata ohjata vanhempia Vanhempien Akatemian palvelujen piiriin. Vanhemmat toivoivat, että Vanhempien Akatemia voisi aktivoitua sosiaalisessa mediassa nykyistä tehokkaammin ja sitä kautta levittää tietoa sekä omasta toiminnastaan että lisätä vanhempien tietoisuutta esimerkiksi positiivista kasvatustieteistä.

”Tiedottaminen voisi olla tehokkaampaa ja näkyvämpää. Luulen että moni apua tarvitseva ei tiedä vanhempien akatemiasta tai sen toiminnasta mitään.”

Niin ikään viidesosa vanhemmista (21 %, n= 6) toi esille, että he toivoisivat Vanhempien Akatemiaan lisää erilaisia kursseja ja luentoja, muun muassa tunnetaitoihin ja taidetyöskentelyyn liittyen.

Vastanneista 7 % (n=2) koki, että heidän tilannettaan ei ollut hoidettu Vanhempien Akatemian puolesta loppuun saakka tai luvattuun asiaan ei ollut lupauksesta huolimatta palattu.

”Työskentelylle selkeä lopetusvaihe, eikä jätettäisi tilannetta kellumaan haasteellisessa tilanteessa.”

Koska vanhemmat saavat tukea myös muualta kuin Vanhempien Akatemiasta, koimme tarpeelliseksi selvittää, mitkä ovat ne tahot, josta vanhemmat saavat tukea. Tämän selvittämiseksi laadimme kysymyksen 11, jossa vastaajat pystyivät valitsemaan niin monta vaihtoehtoista kuin halusivat. Vanhempien saama vanhemmuuden tuki muualta kuin Vanhempien Akatemian palveluista on esitelty taulukossa 11.

TAULUKKO 11. Vanhempien saama vanhemmuuden tuki muualta kuin Vanhempien Akatemiasta

Tuen lähde	n	Prosentti
Ystäviltä	69	80 %
Perheeltä	50	58 %
Sukulaisilta	43	50 %
Neuvolasta	26	30 %
Varhaiskasvatuksen palveluista	25	29 %
Koulusta	25	29 %
Perheneuvolasta	15	17 %
Seurakunnilta	13	15 %
Muilta järjestöiltä	9	11 %
Joku muu	7	8 %
Lastensuojelun palveluista	3	4 %

Taulukosta 11 voimme havaita, että eniten tukea vanhemmat saavat ystäviltä, jonka oli valinnut 80 % (n= 69) vastaajista. Seuraavaksi eniten mainintoja saivat oma perhe (58 %, n= 50) ja sukulaiset (50 %, n= 43). Annettujen vaihtoehtojen lisäksi vanhemmat kertoivat saaneensa tukea perheneuvonnasta, Oulun Yliopistollisesta sairaalasta, terapeuteilta, perheasianneuvottelukeskuksesta, puolisoilta ja netistä blogien ynnä muiden kautta.